

Cirkulære om lov om offentlige veje (til samtlige vejbestyrelser)

CIR nr 132 af 06/12/1985 (Gældende)

[Forskriftens fulde tekst](#)

Cirkulære om lov om offentlige veje

(til samtlige vejbestyrelser)

Lov om offentlige veje foreligger nu som lovbekendtgørelse nr. 368 af 6. august 1985.

I lovbekendtgørelsen indgår de ændringer i loven, der blev gennemført ved § 1 i lov nr. 197 af 3. maj 1978 om ændringer i vejlove, § 4 i lov nr. 304 af 8. juni 1978 om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af lov om vandforsyning m.v. og § 1 i lov nr. 185 af 8. maj 1985 om ændringer i vejlove.

Som led i regelsaneringsarbejdet har ministeriet fundet det formålstjenligt at udsende et nyt, samlet cirkulære, der uddyber lovens bestemmelser.

Samtidig ophæves en række cirkulærer og cirkulæreskrivelser, der tidligere er udsendt om lov om offentlige veje og om visse bestemmelser i den tidligere gældende lov om bestyrelsen af de offentlige veje, jfr. nærmere pkt. 60.

De realitetsændringer, der er sket ved ændringsloven af 1985, er omtalt under cirkulærets punkter 3, 4, 11, 17, 18, 19, 23, 28, 31, 40, 46, 48 og 49.

Kapitel 1

Vejenes inddeling

1. Lov om offentlige veje finder anvendelse på offentlige veje, således som disse er defineret i lovens § 1. Bestemmelsen omfatter veje, gader m.v., der er åbne for almindelig færdsel, og som administreres af stat, amtskommune eller kommune i henhold til vejloven.

De offentlige veje inddeles i 3 kategorier, nemlig hovedlandeveje, landeveje og kommuneveje (tidligere biveje).

Vejmyndigheder

2. Efter § 2 er ministeren for offentlige arbejder øverste forvaltningsmyndighed for hovedlandeveje. Administrationen af hovedlandevejene er henlagt til et vejdirektorat under ministeriet for offentlige arbejder. Direktoratet varetager de opgaver, der er henlagt til staten som vejbestyrelse for hovedlandevejene.

De beføjelser, der i øvrigt ved loven er tillagt ministeren for offentlige arbejder, varetages af ministeriet for offentlige arbejders departement i det omfang, de ikke efter særlig bemyndigelse er henlagt til vejdirektoratet eller andre vejbestyrelser.

Vejdirektoratet forestår den direkte administration af hovedlandevejene og udøver de funktioner, som er omtalt nedenfor. Under vejdirektoratet henhører vejlaboratoriets og vejdatalaboratoriets virksomhed.

Amtsrådene og en række kommunalbestyrelser bistår i henhold til aftale, truffet i medfør af vejlovens § 15 vejdirektoratet ved administration af hovedlandevejene.

Direktoratet bistår ministeren med løsningen af en række opgaver vedrørende vejnettet som helhed, herunder navnlig med udarbejdelse af almindelige normer og regler i henhold til vejlovens §§ 6 og 85, lov om private fællesveje, § 24, stk. 3, og lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje, § 15, samt med iværksættelse af tekniske, økonomiske og statistiske undersøgelser af betydning for planlægning, anlæg og vedligeholdelse af hovedlandeveje eller for vejnettet som helhed, jfr. vejlovens § 7.

Vejdirektoratet er desuden bemyndiget til at varetage følgende opgaver: Udfærdigelse af samlet register over hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 8, stk. 2.

Meddelelse af bemyndigelse til amtskommunale og kommunale myndigheder til at meddele tilladelse og dispensationer vedrørende hovedlandeveje, jfr. vejlovens § 17.

Udfærdigelse af samlet fortegnelse over vejplaner for hovedlandeveje og landeveje, jfr. vejlovens § 30, stk. 3.

Administration af de i vejlovens § 18 omhandlede, supplerende anlæg ved motorveje og andre hovedlandeveje.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 46, stk. 2, til at ekspropriation og taksation ved mindre anlægsarbejder på hovedlandeveje sker ved amtskommunal eller kommunal foranstaltning efter reglerne i lovens kapitel 5.

Godkendelse af forslag om etablering eller forbedring af sikkerhedsforanstaltninger ved krydsninger mellem jernbaner og veje i henhold til vejlovens § 86, stk. 1.

Meddelelse af pålæg i henhold til vejlovens § 86, stk. 2, om etablering og forbedringer af sådanne sikkerhedsforanstaltninger.

Beslutning om, at sikkerhedsforanstaltninger gøres mindre omfattende, jfr. § 86, stk. 3.

Meddelelse af tilladelse i henhold til vejlovens § 87 til afløsning af bevogtning af krydsninger mellem jernbaner og veje.

Regnskabsmæssig afvikling af vejrefusion, jfr. vejlovens § 120.

Administration af afvikling af arbejder, hvortil der er givet endeligt tilsagn om tilskud i henhold til vejtilskudslovens § 7, stk. 3, jfr. vejlovens §§ 121-123.

Forvaltningen af landevejene varetages som hidtil af amtsrådene og forvaltningen af kommunevejene af kommunalbestyrelserne som vejbestyrelse, jfr. § 2, stk. 3 og 4.

Vejnævnet

3. Vejnævnet har til opgave at udøve de beføjelser, der er tillagt nævnet i vejlovens § 3, stk. 3, § 5, stk. 2 og 3, § 6, stk. 2, § 12, stk. 1, § 14, stk. 4, §§ 15, 16, 22, 25, 27, 28, 29, stk. 2, samt § 15 i lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 371 af 6. august 1985.

Vejnævnets sammensætning fremgår af § 3. Efter ændringsloven af 1985 er indenrigsministeriet ikke længere repræsenteret i nævnet.

Klager

4. Efter § 4 er ministeren eneste klagemyndighed i forhold til såvel de kommunale vejbestyrelser som til amtsråd og vejdirektoratet.

Afgørelser vedrørende hovedlandeveje, som træffes af amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til aftale efter § 15 eller efter ministerens bemyndigelse i medfør af § 17, kan kræves forelagt vejdirektoratet som vejbestyrelse.

Anmodning herom rettes til den amtskommunale eller kommunale myndighed, som foranlediger afgørelsen forelagt for vejdirektoratet med sin erklæring i sagen. Såfremt vejdirektoratet tiltræder de pågældende myndigheds afgørelse, kan påklage ske til ministeren for offentlige arbejder. Bestemmelserne i § 4, stk. 3-5, finder analog anvendelse med hensyn til disse afgørelser.

Ministeren for offentlige arbejders hidtidige mulighed for at bemyndige amtsrådene til endeligt at afgøre visse klager over kommunale beslutninger er ophævet, da ordningen ikke har vist sig formålstjenlig i praksis. Ministeriet har i stedet i en vis udstrækning efter aftale med amtsrådene benyttet sig af disses tekniske ekspertise i forbindelse med klager over kommunernes administration af vejlovgivningen. Denne ordning vil blive søgt fortsat.

Ved ændringsloven af 1985 er der tillagt ministeren for offentlige arbejder hjemmel til at undtage afgørelser inden for nærmere angivne sagsområder for den almindelige klageadgang. Det er herved forudsat, at sagstyper, hvor væsentlige retssikkerhedshensyn står på spil, ikke undtages fra ankeadgangen.

Ministeriet har ved bekendtgørelse nr. 488 af 18. november 1985 undtaget nedennævnte sagsområder fra klageadgangen. Det er herved forudsat, at ministeriet, når ordningen har fungeret i en tid, på baggrund af de erfaringer der opnås, vil tage spørgsmålet om, hvilke sagsområder, der skal være omfattet af ordningen, op til fornyet overvejelse. 1. afgørelser om overtagelse af almene veje og private fællesveje som offentlige veje, §§ 21 og 23, 2. beslutninger om vejplanlægning, kapitel 3, 3. beslutning om pålæg af byggelinier langs eksisterende veje, § 34, 4. afgørelser om overtagelse af almene stier og private fællesstier som offentlige, § 97, 5. afgørelser om opgravning m.v. af vejareal, § 101, 6. afgørelser om særlig råden over vejareal, §§ 102 og 103, 7. afgørelser om

parkeringsafgift, § 107, 8. afgørelser om vejskilte, færdselstavler m.v., § 108, 9. afgørelser om vejnavne, § 109,

10. afgørelse om husnumre, § 110.

Uanset at en afgørelse er fritaget fra klageadgang, kan afgørelser truffet af vejdirektoratet som vejbestyrelse eller efter særlig bemyndigelse påklages til ministeren for offentlige arbejder som øverste forvaltningsmyndighed for hovedlandevejene. Det samme gælder afgørelser vedrørende hovedlandeveje, der er truffet af de amtskommunale eller kommunale myndigheder i henhold til aftale eller efter bemyndigelse i medfør af §§ 15 og 17 i vejloven.

Selv om visse sagsområder er undtaget fra almindelig klageadgang, kan spørgsmålet om, hvorvidt afgørelsen har hjemmel i den pågældende bestemmelse samt spørgsmålet om fortolkning af bestemmelserne i øvrigt, fortsat indbringes for ministeren for offentlige arbejder.

Ved afgørelser i disse sagsområder skal det derfor i klagevejledningen udtrykkeligt angives, at selve afgørelsen ikke kan påklages, men alene spørgsmålet om afgørelsens lovlighed.

Tvistigheder

5. Efter § 5 afgøres tvistigheder imellem kommunale vejbestyrelser inden for samme amtsrådskreds bortset fra Københavns og Frederiksberg kommuner - endeligt af amtsrådet. I andre tilfælde afgøres tvistigheder mellem vejbestyrelser af ministeren for offentlige arbejder, herunder også tvistigheder mellem vejdirektoratet og andre vejbestyrelser.

§ 5 er den generelle bestemmelse om tvistigheder, som finder anvendelse, hvis ikke andet er bestemt. Særbestemmelser om tvistigheder findes således i §§ 16, 22, 25 og 27-29.

Det er ved Østre Landsrets dom af 16. november 1981 (utrykt) fastslået, at amtsrådenes kompetence foruden tvister vedrørende det eksisterende vejnet også omfatter tvister om nyanlæg. Det fremgår af dommen, at den særlige bestemmelse i lov om offentlige veje, § 23, hvorefter en kommunalbestyrelse bl.a. bestemmer, hvilke nye kommuneveje der skal anlægges, ikke indskrænker § 5's anvendelsesområde. En afgørelse, truffet i medfør af § 5, kan dermed godt medføre, at der pålægges en vejbestyrelse en forpligtelse til at anlægge/ færdiggøre en vej.

Normer m.v.

6. Sammenhængen i vejnettet og vejtrafikken og hensynet til trafiksikkerheden kræver en betydelig ensartethed i vejenes indretning og udstyr. Der er derfor ved § 6 tillagt ministeren for offentlige arbejder hjemmel til at fastsætte almindelige regler og normer for en række forhold vedrørende offentlige veje.

Arbejdet med at forberede nye regler og normer udføres af vejdirektoratet, der er sekretariat for vejregelorganisationen. Denne organisation omfatter et styrende organ, vejregelkomiteen, der er sammensat af repræsentanter for ministeriet for offentlige arbejder, Amtsrådsforeningen i Danmark og Kommunernes Landsforening, Københavns og Frederiksberg kommuner, forskellige ministerier og forskellige interesseorganisationer. Vejregelkomiteen bistås af et rådgivende, hovedsagelig

teknisk sammensat organ, vejregeludvalget, der i et samarbejde med nedsatte arbejdsgrupper på en række områder fremkommer med indstillinger til vejregelkomiteen om regelarbejdet.

7. Ved § 6, stk. 2, er der tillagt ministeren hjemmel til at fastsætte retningslinier for fordeling af udgifter til vejforanstaltninger i kryds mellem to veje under forskellige vejbestyrelser. I overensstemmelse hermed er der fastsat følgende retningslinier:

1. Vejforanstaltninger i kryds omfatter:

a. Anlægsforanstaltninger, herunder ombygning med midterrabat, kanalisering, lyssignal, vejbelysning og afmærkning, herunder afmærkning med internationale tavler (advarsels-, prioritets-, forbuds- og påbudstavler m.v.), fodgængerfelter, afstribning af opmarchfelter (spærrelinier og pile) samt vejvisningstavler (vejvisere, portaltavler og orienteringstavler m.v.).

b. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds.

2. Vejbestyrelsen for en offentlig vej kan i forbindelse med godkendelse af tilslutning af nye offentlige veje af lavere klasse kræve, at bestyrelsen for den nye helt eller delvis afholder udgifter til anlægsforanstaltninger på den eksisterende vej, jfr. lov om offentlige veje, § 70, stk. 3.

Kravet om betaling af de nævnte udgifter i forbindelse med tilslutning af ny vej bør fremsættes, når vejbestyrelsen for den eksisterende vej får forelagt planerne om vejtilslutningen, f.eks. ved forelæggelse af forslag til vejplaner, regionplaner, ændringer i midlertidige rammer for lokalplanlægningen og lokalplaner, og kan normalt ikke gøres gældende på et senere tidspunkt, medmindre der er taget forbehold herom.

Kravet bør normalt ikke stilles, såfremt den pågældende vejtilslutning på udførelsestidspunktet indgår i en trafikal og byplanmæssig henseende naturlig sammenhæng med den eksisterende vej.

Med hensyn til drift og vedligeholdelse af nyanlagte kryds forholdes som angivet i punkt 5, medmindre anlægsudgiften helt eller delvis er pålagt vejbestyrelsen for den tilsluttede vej. I disse tilfælde fastsætter vejbestyrelsen for den eksisterende vej reglerne for den fremtidige drift og vedligeholdelse.

3. Såfremt der i et eksisterende kryds sker en almindelig stigning i trafikken på de to veje, der skærer hinanden, afholder vejbestyrelsen for den højest klassificerede vej udgifterne dels til de anlægsforanstaltninger, som den skønner påkrævede på den højest klassificerede vejs areal, dels til de anlægsforanstaltninger, der i forbindelse hermed er nødvendige på den lavest klassificerede vejs areal.

4. Hvor flere end to vejbestyrelser er involveret, bør der følges tilsvarende retningslinier.

5. Drifts- og vedligeholdelsesforanstaltninger i kryds forestås og betales af hver vejbestyrelse for sig med følgende undtagelser:

a. Drift og vedligeholdelse af lyssignal og afmærkning forestås og bekostes af bestyrelsen for den højest klassificerede vej.

b. Drift og vedligeholdelse af belysningsanlæg forestås og bekostes efter aftale mellem de berørte vejbestyrelser.

6. Foranstående retningslinier kan fraviges ved aftale mellem vejbestyrelserne. Uenighed om berettigelsen af eventuelle krav afgøres af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med vejnævnet.

8. Efter § 7 kan ministeren iværksætte tekniske, økonomiske og statistiske undersøgelser af betydning for såvel hovedlandeveje som for vejvæsenet som helhed.

Også dette arbejde forestås af vejdirektoratet.

Vejregister. Vejregnskaber

9. Bestemmelser herom findes i §§ 8 og 9. Retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af vejfortegnelse er udsendt ved cirkulære af 22. januar 1973 om retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af fortegnelser over offentlige veje.

For så vidt angår retningslinier for udarbejdelse af vejregnskaber henvises til cirkulære af 3. maj 1974.

Kapitel 2

Almindelige bestemmelser om vejens administration

10. Selv om den tidligere vejbestyrelseslov, der blev ophævet i 1972, i vid udstrækning byggede på det kommunale selvstyre, var dette dog reguleret på væsentlige punkter. Således udøvede såvel staten som amtsrådene som overordnede vejmyndigheder et tilsyn med henholdsvis amtsrådene og kommunerne. Vejbestyrelsesloven tillagde staten beføjelser som planlægningsmyndighed for hovedlandeveje, landeveje og biveje af betydning for den gennemgående færdsel. For statens vedkommende har navnlig ydelse af vejfondstilskud suppleret tilsyns- og planlægningsbeføjelserne.

Vejlovens kapitel 2 indførte princippet om principielt ligestillede vejbestyrelser, som hver for sig har såvel det forvaltningsmæssige som det økonomiske ansvar for deres veje, jfr. § 10.

Som modstykke hertil er det - for at sikre den fornødne koordinering af vejnettet og med henblik på at sikre samfundsøkonomisk forsvarlige investeringer inden for den totale vejsektor - i en række tilfælde foreskrevet, at en vejbestyrelse skal indhente udtalelser fra andre vejbestyrelser, som berøres af planlagte dispositioner, jfr. således §§ 14, stk. 4, 16, 22-24, 27-29, 33, 35, stk. 2, og 42, stk. 1.

De meningsuligheder, der kan opstå i samarbejdet mellem vejbestyrelser, kan efter §§ 16, 22, 25, 27-29 og 33 af enhver af vejbestyrelserne kræves forelagt vejnævnet.

Bestemmelsen i § 12, stk. 1, om en vejs overgang fra en vejbestyrelse til en anden svarer til vejbestyrelseslovens § 13, stk. 1.

Efter § 12, stk. 2, kan der ikke, når en vej overgår til en lavere vejklasse, fra den nye vejbestyrelse stilles krav om vederlag for overtagelsen.

Ændringer i bestyrelsesforholdet og klassificering af landeveje og kommuneveje sker på initiativ af amtsråd og kommunalbestyrelser i overensstemmelse med de regler, der gælder om optagelse og nedlæggelse af landeveje og kommuneveje, jfr. §§ 21-25.

11. Efter § 13 kan vejbestyrelsen beslutte, at nye offentlige veje forbeholdes for visse arter af færdsel, typisk for motorkøretøjer (motorveje, motortrafikveje). Tilsvarende beslutning kan træffes for eksisterende veje, der ombygges til den ændrede trafik. Efter ændringsloven af 1985 træffes denne beslutning af vejbestyrelsen efter forhandling med politiet. For hovedlandeveje træffes beslutningen dog af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med justitsministeren.

§ 13 omfatter kun beslutninger, der træffes i forbindelse med nyanlæg og ombygninger af veje. For bestående veje gælder færdselslovens § 92.

Hovedlandeveje

12. Som hovedlandeveje er klassificeret størstedelen af de hovedlandeveje, der havde denne status før 1972, samt en række vigtige veje, især landeveje af 1. klasse, der i 1972 var under amtskommunal bestyrelse. I byerne er som hovedlandeveje kun klassificeret veje, der er nødvendige for at opretholde forbindelsen i det overordnede vejnet. Hovedlandevejsnettets omfang og linieføring blev angivet i bilag til bekendtgørelsen af lov om offentlige veje. Nettet er siden revideret bl.a. ved de årlige hovedlandevejslove. Hovedlandevejene omfatter for tiden i alt ca. 4.700 km.

Ved § 15 er det forudsat, at amtskommunale og kommunale vejbestyrelser bistår vejdirektoratet ved bestyrelsen af hovedlandevejene. I overensstemmelse hermed er der mellem ministeren for offentlige arbejder og de enkelte kommunale råd indgået samarbejdsaftale på grundlag af standardaftale, udarbejdet efter forhandling med de kommunale organisationer.

Denne aftale er revideret i 1985.

Der er endvidere mellem de kommunale organisationer og ministeriet for offentlige arbejder indgået aftale om nedsættelse af to samarbejdsorganer.

Samarbejdsorganerne (aftaleudvalg og samarbejdsnævn) er nedsat med henblik på at opnå det mest effektive, rationelle og hensigtsmæssige samarbejde mellem amtsrådene/ kommunalbestyrelserne og vejdirektoratet i forbindelse med varetagelse af opgaver på hovedlandevejsnettet.

Hovedindholdet af standardaftalen er følgende:

Drift og vedligeholdelse

Amtsråd og kommunalbestyrelser varetager inden for de bevillinger, der stilles til rådighed for de enkelte aktiviteter, drift og vedligeholdelse af hovedlandevejene.

Anlægsforanstaltninger

Vejdirektoratet forestår normalt projektering og udførelse af nyanlæg af motorveje samt anlægsarbejder på eksisterende motorveje.

Amtsråd og kommunalbestyrelser forestår normalt projektering og udførelse af anlægsforanstaltninger vedrørende andre hovedlandeveje.

Såfremt vejdirektoratet efter forhandling med et amtsråd eller en kommunalbestyrelse finder, at amtsrådet/ kommunalbestyrelsen ikke kan gennemføre projekteringen eller arbejdets udførelse inden for det tidsrum, som vejdirektoratet finder nødvendigt, eller at det på grund af et anlægs særlige karakter skønnes mest hensigtsmæssigt, kan vejdirektoratet træffe andre foranstaltninger til gennemførelsen. Det samme gælder, såfremt amtsrådet/ kommunalbestyrelsen ikke selv ønsker at forestå arbejdet.

Planlægning

Ved planlægning af hovedvejsnettets udbygning bistår amtsråd og kommunalbestyrelser vejdirektoratet med udarbejdelse af det nødvendige planlægningsgrundlag.

Amtsråd og kommunalbestyrelser kan fremkomme med forslag til vejdirektoratet om sådanne projekterings- og forundersøgelsesarbejder, som det må anses for ønskeligt at bringe til udførelse som led i vejplanlægningen. Forslagene kan omfatte udbygning af enkelte strækninger, nye vejanlæg eller ny vurdering af vejnettet som helhed. Amtsråd og kommunalbestyrelser bistår ved udarbejdelse af skitseprojekter og forundersøgelsesmateriale vedrørende vejplanlægningen, såfremt vejdirektoratet ikke selv udarbejder forundersøgelsesmateriale eller selv lader projekteringsarbejdet udføre.

Aftalens løbetid

Aftalen løber i 5-års perioder med opsigelsesfrist på 2 år. Aftale i overensstemmelse med standardaftalen er indgået med samtlige amtsråd samt følgende kommunalbestyrelser: København, Helsingør, Frederikssund, Roskilde, Næstved, Nykøbing F., Nexø, Rønne, Assens, Fåborg, Odense, Haderslev, Tønder, Esbjerg, Varde, Vejle, Herning, Lemvig, Ringkøbing, Skjern, Struer, Ebeltoft, Grenaa, Randers, Silkeborg, Århus, Skive, Viborg, Hobro, Frederikshavn, Hjørring og Skagen.

Med hensyn til hovedlandeveje i kommuner, med hvilke der ikke er indgået aftale, varetages de pågældende opgaver af vedkommende amtskommune.

§ 16 foreskriver, at amtskommunale og kommunale myndigheder skal have adgang til at udtale sig, inden et projekteret større hovedlandevejsanlæg bringes til udførelse, og at meningsuligheder om projektets udformning kan kræves forelagt vejnævnet, før ministeren træffer afgørelse i sagen. Efter § 17 kan ministeren for offentlige arbejder bemyndige amtskommunale eller kommunale myndigheder til at meddele sådanne tilladelser og dispensationer vedrørende hovedlandeveje, som efter loven meddeles af vejdirektoratet.

§ 18 om supplerende anlæg ved motorveje og § 19 om afholdelse af udgifter til belysning på hovedlandeveje svarer til tidligere bestemmelser i hovedlandevejslovens § 11 og § 7, stk. 3.

13. § 20 i lov om offentlige veje bestemmer, at såfremt der ved et hovedlandeveysanlæg påføres en amtskommune eller kommune eller et fælleskommunalt selskab udgifter til omlægning eller flytning af ledninger eller spor, afholdes disse udgifter af statsskassen.

§ 20 fastslår således, at en særlig gruppe ledningsflytninger ikke skal behandles efter det såkaldte »gæsteprincip«, som er indeholdt i lovens § 106, stk. 1. Efter dette princip skal ledningsejeren normalt selv betale for flytning af ledninger som følge af regulering eller omlægning af landeveje eller kommuneveje. Ifølge § 106, stk. 2, gælder princippet også for arbejder på hovedlandeveje, medmindre andet følger af § 20.

Bestemmelsen i § 20 blev indført ved hovedlandeveysloven af 1963 som følge af kommissariatspraksis ved statens motorveysanlæg. Denne praksis gik ud på at spare amtskommunerne (kommunerne) for udgifter til flytning af deres egne ledninger, der havde ligget i amtskommunernes (kommunernes) veje, indtil vejarealet blev inddraget under motorveysanlægget. Den praktiserede regel blev ved § 20 udvidet til at gælde for alle hovedlandeveysanlæg.

Vejdirektoratet har som vejbestyrelse for hovedlandevejene ved anvendelse af § 20 opfattet ordet »hovedlandeveysanlæg« som omfattende ethvert arbejde på hovedlandevej. Efter denne praksis er der givet amtskommunerne (kommunerne) refusion af udgifter til flytning af amtskommunale (kommunale) ledninger i hovedlandeveje overalt, hvor arbejder på hovedlandeveje har forårsaget flytningen.

Det er ministeriets principielle opfattelse, at denne praksis ikke har været i overensstemmelse med lovens forudsætninger, idet begrebet »hovedlandeveysanlæg« må opfattes som anlægsarbejder af en størrelse og karakter, som ikke var forudsat i forbindelse med ledningernes placering i vejareal.

I betragtning af, at vejdirektoratet har lagt den omtalte praksis til grund i en meget lang årrække, finder ministeriet, at den også fortsat bør lægges til grund for administration af disse sager. Ministeriet har dog tilkendegivet vejdirektoratet, at bestemmelsen i vejlovens § 20 bør betragtes som en deklaratorisk bestemmelse, der bør fraviges i forbindelse med ansøgninger om tilladelse til at placere kommunale og fælleskommunale ledninger i hovedvejsareal eller areal, der er belagt med byggelinieservitut af hensyn til sikring af en hovedlandevej. I disse tilfælde vil en tilladelse blive betinget af, at ledningsejeren flytter ledningen uden udgift for vejbestyrelsen, såfremt hensynet til vejen gør det påkrævet, jfr. den almindelige bestemmelse om ledninger i vejlovens § 106.

Landeveje

14. I medfør af § 117 er som landeveje under amtskommunal bestyrelse klassificeret hovedlandeveje og landeveje, som blev bestyret af amtsrådene, og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovens ikrafttræden i 1972.

Ændringer af klassificeringen af landeveysnettet sker efter reglerne i § 21, hvorefter amtsrådet træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af landeveje og om optagelse af kommuneveje, almene veje og private fællesveje som landeveje. § 22 foreskriver den høringsprocedure, der skal følges ved anlægsforanstaltninger m.v. vedrørende landeveje, og bestemmer, at meningsuligheder kan kræves forelagt for vejnævnet, før ministeren for offentlige arbejder træffer afgørelse i sagen.

Kommuneveje

15. Som kommuneveje er i medfør af § 118 klassificeret hovedlandeveje, landeveje og biveje, som blev bestyret af kommunerne i 1972 og som ikke blev overtaget af staten ved vejlovsreformen. Ændringer i kommunevejsnettet sker i overensstemmelse med § 23, hvorefter kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om anlæg og nedlæggelse af kommuneveje og om optagelse af almene veje og private fællesveje som kommuneveje, § 23, stk. 2, og § 24 foreskriver den høringsprocedure, der skal følges, inden anlægsforanstaltninger m.v. vedrørende kommunevej iværksættes. Denne høringsprocedure tilsigter primært en koordineret planlægning og sikrer de overordnede vejbestyrelser mulighed for at varetage hensynet til trafikken og færdselssikkerheden på de overordnede veje. Efter § 25 kan meningsuligheder mellem en kommune og de overordnede vejbestyrelser vedrørende kommuneveje kræves forelagt vejnævnet. Tilslutning af kommunevej til anden offentlig vej kræver efter § 70 vedkommende vejbestyrelses samtykke. Der henvises i øvrigt til cirkulærets pkt. 7.

Kapitel 3

Vejplanlægning

16. Vejplanlægningen er som sektorplanlægning henlagt til de enkelte vejbestyrelser, hver for deres vejnet. Dette planarbejde forudsættes at foregå i snæver tilknytning til den sammenfattende planlægning i området, og dermed i overensstemmelse med reglerne i planlovgivningen.

Det forudsættes således, at planlægningen af større vejanlæg skal forelægges regionplanmyndigheden i overensstemmelse med § 18 i lov om lands- og regionplanlægning og § 16 i lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

Ved vejplanernes forelæggelse for kommunalbestyrelserne efter §§ 26 og 27 forudsættes det, at disse samtidig tager stilling til projektet som planmyndighed efter kommuneplanlovgivningen. Herved får de lejlighed til at vurdere projektet i forhold til kommuneplaner samt lokalplaner/byplanvedtægter, og foretage ajourføring af disse i det omfang dette er påkrævet.

Den nødvendige koordination mellem de forskellige vejbestyrelses vejplaner forudsætter en gensidig orientering om planerne og eventuelt forhandling herom. Denne koordination er sikret ved den høringsprocedure, der er foreskrevet i §§ 27-29.

Meningsuligheder mellem de respektive myndigheder kan af hver af disse kræves forelagt vejnævnet. Den endelige afgørelse træffes efter forelæggelsen for vejnævnet af ministeren for offentlige arbejder.

Sektorlovgivningens offentlighedsregler suppleres af de offentlighedsregler, der indgår i udarbejdelse af regionplaner, kommuneplaner og lokalplaner.

Disse offentlighedsregler er baggrunden for, at ministeren ikke har udnyttet sin hjemmel efter vejlovens § 31 til at fastsætte forskrifter for udarbejdelse af vejplanfortegnelser og offentliggørelse af disse.

Når et vejanlæg er optaget på vejplan, kan byggeliniepålæg gennemføres efter § 35, ligesom erhvervelse af ejendomme om fornødent kan ske ved ekspropriation efter kapitel 5, selv om det aktuelle vejanlæg endnu ikke er endeligt besluttet af vedkommende myndighed, jfr. § 32.

Kapitel 4

Sikring af vejanlæg

Pålæg af byggelinier

17. Bestemmelsen i § 34 indeholder regler om pålæg af byggelinier ved bestående offentlige veje til sikring af muligheden for udvidelse af vejen til større bredde, eller hvor færdsdens tarv i øvrigt gør det fornødent.

Formålet med en vejudvidelseslinie er at billiggøre en senere vejudvidelse for det offentlige og sikre grundejeren mod senere krav om nedrivning af bygninger m.v., der lige så godt kan placeres andre steder på ejendommen. Formålet med en byggelinie, der alene pålægges af hensyn til færdsdens tarv, er at holde bebyggelse og de aktiviteter, der foregår omkring denne, i en passende afstand fra trafikken.

Efter bygningsreglementet af 1982, pkt. 2.2.2, stk 3 b, medregnes arealet mellem en vej og en byggelinie ikke i beregningen af udnyttelsesgraden, når byggelinien formål er at sikre en vejudvidelse. Såfremt en lodsejer derfor har konkrete byggeplaner, må vejbestyrelsen orientere den pågældende om, hvorvidt en byggelinie på ejendommen skal betragtes som en vejudvidelseslinie eller en byggelinie, der alene er pålagt af hensyn til færdsdens tarv.

Efter § 34 kan der generelt pålægges byggelinier med en indbyrdes afstand af 100 m ved hovedlandeveje og landeveje og 50 m ved kommuneveje. Ved højdeforskel i terræn sker der en tilbagerykning med 2 gange højdeforskellen. Reglen om tilbagerykning gælder ikke alene for bygninger, men som hidtil for samtlige de anlæg, der er nævnt i § 34, stk. 3.

Såfremt byggelinier, der er pålagt i medfør af vejbestyrelseslovens § 40 eller byggelinieoven af 1928, ønskes ændret, må vejbestyrelsen gå frem efter reglerne i kapitel 4. Tilsvarende gælder med hensyn til ændring af tilbagerykningsbestemmelsen.

Ændringsloven af 1985 har ændret formuleringen af § 34, stk. 1, og præciserer dermed, at der kan pålægges asymmetriske byggelinier. Disse kan indebære, at byggelinierne ud over vejarealet kun berører arealer langs vejens ene side.

I stk. 3 er det præciseret, at grusgrave er blandt de anlæg, der kan hindres ved byggeliniebestemmelser.

§ 35 indeholder regler om pålæg af byggelinier til sikring af gennemførelsen af nye offentlige veje eller forlægninger af bestående offentlige veje samt sikring af fri oversigt ved sådanne veje.

Det er en betingelse for pålæg af byggelinier efter § 35, at vejanlægget er optaget på vejplan efter reglerne i kapitel 3.

Når denne betingelse er opfyldt, kan vejbestyrelsen selv træffe bestemmelse om byggeliniepålæg. Byggeliniebeslutninger vedrørende hovedlandeveje og landeveje skal som hidtil af vedkommende vejbestyrelse forelægges de kommunale - for så vidt angår hovedlandeveje tillige de amtskommunale myndigheder.

For byggelinier efter § 35 er der ikke foreskrevet nogen højeste indbyrdes afstand.

Nedlæggelse af forbud

18. Ved ændringsloven af 1985 gives der vejbestyrelsen hjemmel til selv at nedlægge forbud mod bebyggelse på ejendomme, der berøres af vejplaner, der endnu ikke er byggeliniesikret. Samtidig forkortes forbudsperioden fra 2 år til 1 år. Herved bliver der bedre overensstemmelse med kommuneplanlovens § 17, hvorefter en kommunalbestyrelse kan nedlægge forbud mod retlige eller faktiske forhold, der kan hindres ved lokalplan.

I § 36, stk. 2, er der foreskrevet som almindelig regel, at bygningsmyndigheden skal indgive indberetning til en vejbestyrelse om planlagt byggeri, der må antages at komme i strid med en vejlinie, der er optaget på vejplan. Såfremt forbud ikke er nedlagt inden 2 måneder efter indberetningen, er bygningsmyndigheden beføjet til at udfærdige byggetilladelse.

Kundgørelse af byggeliniepålæg

19. I § 37, stk. 2, er det fremhævet, at gyldighedsvirkningen af byggeliniepålæg er knyttet til den offentlige kundgørelse. Meddelelse til ejere og brugere af ejendomme, der berøres af byggeliniepålæg, er kun af oplysende karakter.

Ved ændringsloven af 1985 ophævedes bestemmelsen i vejloven om, at det påhviler kommunalbestyrelsen at påse, at der ikke udstedes byggetilladelse i strid med bestemmelser truffet i medfør af §§ 34 og 35. Ændringen var en konsekvens af en ændring af byggelovens § 16, stk. 3, ved lov nr. 193 af 9. maj 1984, hvorefter der kan fastsættes tilsvarende bestemmelser i bygningsreglementet. Dette er nu sket, jfr. Byggestyrelsens vejledning af 1. april 1985 om kommunalbestyrelsernes lovgennemgang i byggesager, kapitel III, pkt. 11.

Overtagelse af areal efter byggeliniepålæg

20. Byggeliniepålæg anses som en almindelig regulering af ejendomsretten og er som sådan principielt erstatningsfrit. I de tilfælde, hvor byggeliniepålæg virker særligt indgribende, har en ejer af et areal, der pålægges byggelinier, adgang til at begære sin ejendom helt eller delvis overtaget af vejbestyrelsen.

Det er præciseret, at overtagelse kan begæres ikke alene af det med byggelinie belagte areal, men også af restejendommen i tilfælde, hvor hele ejendommens benyttelse berøres af byggeliniepålægget, jfr. henvisningen til § 51, stk. 3.

Fristen for fremsættelse af overtagelsesbegæring er 6 måneder. Vejbestyrelsen kan dog tillade, at begæring om overtagelse fremsættes efter udløbet af denne frist, når særlige grunde foreligger. Særlige grunde foreligger, når der opstår en ny situation for ejendommen, for eksempel hvis en bygning nedbrænder, og byggelinierne hindrer dens genopførelse.

Hjørneafskæring

21. Hjørneafskæringsbestemmelserne finder efter § 39, stk. 1, anvendelse på skæringer mellem offentlige veje indbyrdes, mellem offentlige veje og private fællesveje, mellem private fællesveje

indbyrdes, mellem offentlige veje og udlagte private fællesveje, mellem private fællesveje og udlagte private fællesveje samt mellem udlagte private fællesveje indbyrdes.

Hjørneafskæringsbestemmelserne finder anvendelse ved bebyggelse af en ejendom, jfr. § 39, stk 1, samt ved udstykning, jfr. § 39, stk. 2 og 3. Hjørneafskæring skal foretages i alle tilfælde af udstykning af hjørnegrunde, dvs. både når en parcel udstykkes ved et vejhjørne, og når der fra en ejendom, der grænser op til et vejhjørne, udstykkes en eller flere parceller i nærheden af hjørnet. Når en ejendom omfatter flere lodder, forudsættes bestemmelsen i § 39, stk. 2, kun bragt til anvendelse, for så vidt udstykningen berører den ved vejhjørnet liggende lod.

§ 39, stk. 3, omfatter tilfælde, hvor udstykningen foretages til en privat fællesvej, og hvor de parceller, der udstykkes, ikke ligger i umiddelbar nærhed af vejhjørnet. Kravet om hjørneafskæring gælder kun den ejendom, der er genstand for udstykning, og kravet gælder ikke udstykning af mark-, eng- eller skovarealer, der ikke samtidig overgår til anden anvendelse.

Hjørneafskæring skal foretages således, at der dannes lige store vinkler med de to sammenstødende vejgrænser og skal respektere eksisterende bebyggelse, jfr. § 40, stk. 2. Der er imidlertid åbnet mulighed for, at vejmyndigheden selv kan træffe bestemmelse om ændret udformning af hjørneafskæring i forbindelse med samlede vejudlæg inden for større områder, jfr. § 40, stk. 3.

§ 40, stk. 4 og 5, indeholder regler om anlæg af afskårne hjørnearealer som vej.

Anlægsomkostningerne for hjørnearealer, der grænser til offentlig vej, skal afholdes af vedkommende vejbestyrelse som konsekvens af, at arealet, uanset om det tillige grænser til privat fællesvej, indgår som en del af den offentlige vejs areal. Efter § 88, stk. 1, påhviler det vejbestyrelsen at sikre det offentliges ejendomsret også til sådanne afskårne hjørnearealer ved arealernes udskillelse i matriklen. Hjørnearealer, der alene grænser til private fællesveje, skal derimod ifølge § 40, stk. 5, anlægges som vej på grundejerens bekostning, og udgifterne skal fordeles efter reglerne om fordeling af udgifter til private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje (lovbekendtgørelse nr. 370 af 6. august 1985).

Regler om, hvem der skal afholde udgifterne ved etablering af hjørnearealer som del af vejarealet samt bestemmelsen i § 40, stk. 4, 2. pkt., om, at udgifter til eventuel hegnsflytning skal afholdes af vedkommende grundejere, finder kun anvendelse, når hjørneafskæringer sker efter reglerne i § 39, dvs. i forbindelse med udstykning eller bebyggelse af ejendommen. Hvis hjørneafskæring ikke er påbudt efter § 39, kan den alene gennemføres ved ekspropriation på vejmyndighedens bekostning efter reglerne i lovens kapitel 5, jfr. § 41. I disse tilfælde skal vejmyndigheden eller vejbestyrelsen ikke alene udrede arealerhvervelsesudgifterne m.v., men tillige udgifter til hegnsflytning og anlæg af arealet som vej.

Grundejere har mulighed for at begære et areal overtaget som følge af hjørneafskæring, jfr. § 40, stk. 6, der henviser til § 38.

Undtagelser fra byggeliniepålæg og fra

hjørneafskæringsbestemmelser

22. Efter § 42, stk. 1, kan vejbestyrelsen selv i alle tilfælde gøre undtagelse fra byggeliniepålæg og ligeledes selv ophæve sådanne bestemmelser. Kun hvor det drejer sig om dispensation fra eller ophævelse af byggelinier, pålagt efter § 35, skal de myndigheder, der i sin tid har udtalt sig om byggeliniepålægget, have adgang til at udtale sig, men kun såfremt dispensation eller ophævelse i væsentlig grad vil berøre planerne for den pågældende vejs udbygning.

Dispensation fra byggeliniepålæg kan meddeles uden betingelser. Når forholdene gør det rimeligt, kan dispensation meddeles på nærmere betingelser, eksempelvis som det hyppigt er tilfældet, på betingelse af, at ejeren af det byggeliniebelagte areal forpligter sig til - normalt efter et vist åremål - at fjerne bebyggelsen uden erstatning, når vejanlæg eller vejudvidelse gør det påkrævet. Også en ikke-fordyrelsesklausul kan komme på tale.

Dispensationsbestemmelserne i § 42 gælder også for byggelinier pålagt efter tidligere lovgivning, herunder vejbestyrelseslovens §§ 40 og 41.

Pålæg af byggelinieservitutter kan ske af hensyn til gennemførelsen af et aktuelt vejprojekt. Det kan også ske på mere summarisk måde for at sikre mulighederne for at gennemføre en vejudvidelse, selv om denne ikke er aktuel og måske først bliver det om en meget lang årrække. Når vejanlægget ikke er aktuelt, har byggelinien karakter af et formelt forbud mod bebyggelse m.v. på ejendommene langs vejen inden for byggeliniearealet. Konsekvensen af dette er, at vejbestyrelsen må tage stilling til byggeriet, så snart dette bliver aktuelt, og dermed vurdere konflikten mellem grundejerens ret til at udnytte sin ejendom på rimelig måde, og vejbestyrelsens ret til at sikre det offentlige mod urimelige udgifter.

I vejbestyrelsens overvejelser om, hvorvidt der skal gives en dispensation fra byggelinieservituten, kan indgå omkostningerne ved bebyggelsen, sandsynligheden for og tidspunktet for en fremtidig vejudvidelse, og spørgsmålet om, hvor meget denne vil blive fordyret ved dispensationen.

En dispensation vil bl.a. kunne betinges af en klausul om, at ejendommen i tilfælde af ekspropriation skal vurderes uden hensyn til den ønskede udvidelse, eller et krav om nedrivning af ejendommen eller en del af denne, når vejanlægget måtte blive aktuelt.

Når sådanne vilkår stilles, bør det overvejes, om der kan opstilles en frist, inden for hvilken grundejeren kan påregne, at de ikke vil blive gjort gældende. Herved vil navnlig ejerne af erhvervsjendomme få bedre afskrivnings- og lånemuligheder.

Det er ikke enhver forandring på en ejendom, der kræver dispensation fra byggeliniebestemmelserne. Enhver rimelig modernisering eller ombygning vil kunne ske, uden at det er fornødent at søge om dispensation fra bestemmelserne. Som eksempler kan nævnes: Indvendige ombygninger og forandringer herunder ændringer i rumstørrelse, flytning af vægge, modernisering af køkken, af bad, af wc, installation og udskiftning af varme- og ventilationsanlæg, opsætning af pejse og brændeovn. Såfremt uudnyttet tagetage inddrages uden ændringer i tagkonstruktionen, vil dette også kunne ske uden dispensation.

Udskiftning af vinduer og døre, efterisoleringsarbejder, opsætning af sædvanlig fjernsynsantenne, opsætning af skorsten, udskiftning af tag og lignende vil ligeledes kunne finde sted uden vejbestyrelsens godkendelse.

Det kan være vejledende, men ikke afgørende, om der til det pågældende arbejde udkræves byggetilladelse. Også småbygninger på grunden, der udføres uden byggetilladelse, vil kræve vejbestyrelsens godkendelse. Det samme er tilfældet med havemure, større indgangspartier og lignende.

23. Ved ændringsloven er der tillagt vejbestyrelserne hjemmel til at meddele undtagelser fra hjørneafskæringsbestemmelserne i §§ 39-40, der ikke længere er betinget af generelle centrale retningslinier om spørgsmålet.

Kapitel 5

Ekspropriation og taksation

24. Vejlovens ekspropriationsregler bygger i vidt omfang på principperne i statsekspropriationsloven (lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom) samt på det udkast til forslag til lov om fremgangsmåden ved kommunale ekspropriationer, som er indeholdt i betænkning nr. 595/ 1971, afgivet i 1971 af ministeriet for offentlige arbejders kommission af 1956 vedrørende ekspropriationslovgivningen.

Det er et hovedsynspunkt, at grundejerne får adgang til at gøre sig bekendt med vejbestyrelsens planer og det påtænkte ekspropriationsindgreb og til at fremkomme med deres bemærkninger og eventuelle ændringsforslag hertil, inden beslutningen om ekspropriation træffes.

Det er fortsat den kommunale myndighed selv, der beslutter, hvorvidt og hvorledes et projekt skal gennemføres og ligeledes foretage det konkrete ekspropriationsindgreb. Den kommunale myndighed vil også som hidtil under eller efter åstedforretningen kunne søge opnået forlig med grundejerne om erstatningens størrelse m.v.

Også i kommuneplanlovens § 34 findes der hjemmel til ekspropriation til vejanlæg i det omfang, dette er nødvendigt til at virkeliggøre en lokalplan. Denne regel bør dog kun undtagelsesvis anvendes ved ekspropriation til anlæg, regulering eller udvidelse af offentlige veje og kun, når ekspropriationen sker i forbindelse med ekspropriation til et andet formål, som forudsættes realiseret ved gennemførelse af lokalplanen. I øvrigt bør den specielle hjemmel til at ekspropriere til vejformål, der findes i lov om offentlige veje, bringes i anvendelse.

Samspillet mellem ekspropriationer efter vejlovgivningens regler og kommuneplanlovens regler om lokalplanpligt og lokalplanlægning samt allerede foreliggende byplanvedtægter og lokalplaner forventes behandlet i et cirkulære om lov om kommuneplanlægning, som miljøministeriet vil udsende. Når dette foreligger, vil vejmyndigheder og ekspropriationskommissioner blive orienteret herom.

Den materielle ekspropriationshjemmel

25. § 43 indeholder den materielle ekspropriationshjemmel inden for vejområdet. Ekspropriation kan først og fremmest ske til anlæg, udvidelse og ændringer af offentlige veje, jfr. definitionen i lov om offentlige veje, § 1.

§ 43 giver dernæst hjemmel til etablering af sådanne anlæg, der må anses for tilbehør til vejene. Det må afhænge af den vejtekniske udvikling til enhver tid, hvad der kan anses for tilbehør til veje. Som eksempler på sådanne anlæg nævnes i loven parkeringspladser, vigepladser, rastepladser og materielpladser, støjafskærmende foranstaltninger og beplantninger. Opregningen af eksempler tilsigter imidlertid ikke at være udtømmende. Der vil således efter omstændighederne kunne eksproprieres til mere specielle formål såsom til toiletbygninger i forbindelse med rastepladserne.

Ved hovedlandeveje kan der endvidere eksproprieres til supplerende anlæg, hvis beliggenhed umiddelbart i forbindelse med vejen har særlig betydning for trafikanterne. Der tænkes her navnlig på tank- og serviceanlæg, cafeterier og moteller.

Der gives ved § 43 hjemmel til ekspropriation af arealer m.v., herunder rettigheder over disse. Der kan således foruden af arealerne ske ekspropriation af bygninger og andre anlæg på arealerne samt af alle slags rettigheder over arealerne, f.eks. brugsrettigheder og servitutter.

Der gives endvidere vejbestyrelserne hjemmel til pålæg af servitutter til sikring af oversigt over vejkryds eller vejsving. Bestemmelsen giver således vejbestyrelserne hjemmel til at pålægge oversigtsservitutter overensstemmende med ministeriet for offentlige arbejders vejregler ved skæringer mellem offentlige veje indbyrdes og mellem offentlige og private veje. Det samme gælder vejindmundinger. Endvidere vil servitutter kunne pålægges til beskyttelse af offentlig vej. Der kan således pålægges servitut om, at lodsejerne ikke må foretage foranstaltninger, der kan udsætte vejdæmninger eller andre bygværker for fare.

Bestemmelsen giver endvidere hjemmel til ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelsen i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje i det omfang, det er påkrævet for at retablere adgangen ud til offentlig vej, når denne er blevet afbrudt ved ekspropriation af bestående overkørsler og overgange. Bestemmelsen i § 43, stk. 1, sidste punktum, giver også hjemmel til ekspropriation til anlæg af private fællesveje til reetablering af de ved vejanlæg afbrudte forbindelser, hvis vejbestyrelsen ikke finder det ønskeligt, at de tilgrænsende arealer skal have direkte adgang til den nye eller forlagte vej. Endvidere vil ekspropriation til private fællesveje kunne ske i medfør af den nævnte bestemmelse i § 43, stk. 1, jfr. § 78, i de tilfælde, hvor ejeren af et areal som følge af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en rimelig udnyttelse af arealet. Endelig kan der eksproprieres til private fællesveje for at tilvejebringe vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af en offentlig vej eller almen vej efter bestemmelserne i kapitel 9.

Ved § 43, stk. 2, er der givet vejbestyrelsen hjemmel til mod fuld erstatning at ekspropriere arealer til fremskaffelse af vejmaterialer eller fyld. Ved erstatningsfastsættelsen bør der tages hensyn til, i hvilket omfang de på ejendommen værende materialer forøger dens værdi i handel og vandel. Arealafgivelsen kan være varig eller midlertidig. I sidstnævnte tilfælde må erstatning ydes for afsavn af jorden og for dennes eventuelle forringelse. Erstatning for midlertidigt beslaglagte arealer fastsættes ved arealernes tilbagelevering.

Efter samme regler kan vejbestyrelsen foretage midlertidig eller endelig arealerhvervelse til anbringelse af overskydende fyld eller anlæg af interimsvej.

Arealer, der er afskåret ved et vejanlæg, og som ikke anvendes til vejformål, bør søges magelagt. Hvis magelæg ikke kan gennemføres, kan de afskårne arealer eksproprieres, forudsat at

bekostningen ved at tilvejebringe adgang til dem ikke står i urimeligt forhold til deres værdi. Er der uenighed mellem vejbestyrelsen og en grundejer om, hvorvidt omkostningerne må anses for urimelige, træffes afgørelsen af taksationsmyndighederne, jfr. § 51, stk. 5.

Bestemmelsen i § 44 svarer til ekspropriationsprocedurelovens § 25.

Forarbejder og undersøgelser

26. I henhold til § 45 er vejbestyrelserne berettigede til at foretage opmålinger, nivellementer og andre tekniske forarbejder på privat ejendom, hvis det er nødvendigt i anledning af anlæg efter vejloven. Dog skal der enten gives vedkommende ejer eller bruger særskilt underretning i forvejen eller - hvis dette ikke er muligt - optages meddelelse herom med mindst 2 ugers varsel i de lokale blade. Al skade, der forvoldes ved disse foranstaltninger, skal erstattes, og i mangel af mindelig overenskomst fastsættes erstatningen af de i loven omhandlede taksationsmyndigheder.

Ekspropriationsmyndigheder

27. I § 46 fastslås, hvem der er ekspropriationsmyndighed med hensyn til de respektive vej kategorier.

Ekspropriation til hovedlandevejsanlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven. Hvis ekspropriation til hovedlandevejsanlæg efter ministeren for offentlige arbejders bestemmelse, jfr. stk. 2, sker ved amtskommunal eller kommunal foranstaltning, finder reglerne i kapitel 5 anvendelse i deres helhed - herunder også bestemmelserne om taksation og taksationsmyndigheder men med de lempelser, der følger af, at ekspropriationsmyndigheden i disse tilfælde ikke er vejbestyrelsen, men foretager ekspropriationen for en anden vejbestyrelse (vejdirektoratet).

Ekspropriation til amtskommunale og kommunale vejanlæg sker efter reglerne i kapitel 5.

Som hidtil kan ministeren for offentlige arbejder dog efter begæring fra en vejbestyrelse tillade, at ekspropriation til sådanne anlæg sker efter reglerne i ekspropriationsprocedureloven, jfr. § 46, stk. 3.

Ekspropriationens gennemførelse

Åstedsforretning

28. I modsætning til, hvad der var gældende efter vejbestyrelsesloven, afholdes åstedsforretningen nu inden vejbestyrelsens ekspropriationsbeslutning. Dette skyldes ønsket om at give de berørte grundejere mulighed for at varetage deres interesser på et så tidligt tidspunkt som muligt. Åstedsforretningens afholdelse forudsætter således kun en principbeslutning fra vejbestyrelsens side om at søge de påtænkte foranstaltninger gennemført ved ekspropriation.

§§ 47-48 indeholder detaljerede regler om den procedure med hensyn til indvarsling og om fremlæggelse af planer for ekspropriation m.v., som vejbestyrelsen skal følge i forbindelse med afholdelse af åstedsforretning, og om ejers og brugeres adgang til under åstedsforretningen eller inden for en frist af 3 uger efter denne at fremkomme med bemærkninger og ændringsforslag til de planlagte foranstaltninger.

Efter § 47, stk. 4, skal ikke alene ejere og brugere, men også andre, der skønnes at have rimelig interesse at varetage, indvarsles til åstedetsforretningen.

Under åstedetsforretningen kan der som hidtil af vejbestyrelsen afgives forslag til erstatningens fastsættelse (forligstilbud). Erstatningsforslaget kan som hidtil accepteres af grundejerne under selve åstedetsforretningen, blot med den forskel, at aftale må indgås med det forbehold, at ekspropriationen af vejbestyrelsen besluttet fremmet på det grundlag, der foreligger under åstedetsforretningen, og at vejbestyrelsen tiltræder erstatningsforslaget.

Mindst et medlem af vedkommende kommunale råd, der er vejbestyrelse, skal deltage i åstedetsforretningen, og et medlem af det pågældende råd skal lede forretningen, jfr. § 48, stk. 1.

Ved ændringsloven af 1985 er der sket den ændring af § 47, stk. 4, at de enkelte grundejere, der berøres af ekspropriationer, alene skal have fremsendt den del af arealfortegnelsen, som vedrører den pågældendes ejendom.

Dette skyldes, at arealfortegnelsen ved større ekspropriationer kan have et sidemæssigt stort omfang, og det forekommer uhensigtsmæssigt, at en lodsejer skal have tilsendt mere end det, der vedrører den pågældendes ejendom.

Hvis lodsejerne er interesseret i at blive bekendt med arealfortegnelsen vedrørende andre ejendomme, er denne, jfr. § 47, stk. 3, fremlagt i 2 uger før åstedetsforretningen.

Ekspropriationsbeslutning

29. Når den 3 ugers frist for afgivelse af bemærkninger til vejbestyrelsens forslag, der er fastsat i § 48, stk. 3, er udløbet, træffer vejbestyrelsen på grundlag af det fremkomne beslutning om, hvorvidt og i bekræftende fald hvorledes ekspropriationen og foranstaltningerne skal gennemføres, jfr. § 49, stk. 1. Under nærmere angivne betingelser kan ekspropriationsbeslutning dog undtagelsesvis træffes inden udløbet af fristen, jfr. stk. 1, 2. pkt.

Såfremt vejbestyrelsen beslutter at foretage væsentlige ændringer i de planer, der har været fremlagt under åstedetsforretningen, bør fornyet åstedetsforretning afholdes med indvarsling af de ejere og andre, der berøres af ændringerne.

Erstatningens fastsættelse

30. Bestemmelserne herom i § 51 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsprocedureloven.

Taksation og overtaksation

31. Efter § 52 skal vejbestyrelsen, hvis mindelig overenskomst om erstatningens størrelse ikke er opnået senest 8 uger efter ekspropriationsbeslutningen - eller hvis denne er påklaget senest 4 uger efter endelig afgørelse af klagen - indbringe erstatningsspørgsmålet for taksationskommissionen. Det er forudsat, at indbringelsen herefter sker snarest muligt. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at en erstatningsberettiget under forhandlinger med vejbestyrelsen om en forligsmæssig afgørelse giver samtykke til udskydelse af indbringelsen, og heller ikke til hinder for, at

erstatningsspørgsmålet indbringes for taksationsmyndighederne før fristens udløb, hvis vejbestyrelsen har opgivet at opnå forlig om erstatningen.

Indvarsling til taksations- og overtaksationsforretningen skal ske med mindst 2 ugers varsel, jfr. § 53, stk. 1, og § 54, stk. 2. Fristen for indbringelse af en taksationskommissions kendelse for overtaksationskommissionen er 3 uger. Der er åbnet mulighed for, at overtaksationskommissionens formand kan tillade indbringelse efter fristens udløb.

Efter bestemmelsen i § 56 skal vejbestyrelsen forelægge taksationskommissionen erstatningskrav, der rejses af personer, der ikke er omfattet af ekspropriationen. Sagen kan påkendes af taksationskommissionen, hvis denne finder sagen egnet til behandling for kommissionen. Bestemmelsen afskærer ikke vejbestyrelsen fra at imødekomme erstatningskrav af denne art, men udelukker, at vejbestyrelsen undlader at forelægge krav, som den selv anser for ubegrundede.

Ved ændringsloven af 1985 er det præciseret, at grundejeren alene har en mulighed for at få et spørgsmål, der ikke vedrører ekspropriationen, f.eks. spørgsmål af naboretlig art, vurderet af taksationsmyndighederne, når disse i forvejen beskæftiger sig med det pågældende anlægsarbejde.

Taksationsmyndigheder

32. Såfremt forlig ikke opnås, skal sagen indbringes for de taksationsmyndigheder, der er nævnt i §§ 57 og 58.

Taksationskommissionernes

og overtaksationskommissionernes områder

Der nedsættes normalt en taksationskommission for hver amtsrådsreds. I Københavns amtsrådsreds med Københavns og Frederiksberg kommuner er der dog nedsat to kommissioner. Det samme gælder Århus, Fyns og Nordjyllands amtsrådsredse. I alt er der for tiden nedsat 18 taksationskommissioner.

Der er nedsat i alt 7 overtaksationskommissioner med følgende geografiske områder: Københavns og Bornholms amtsrådsredse Frederiksborg og Vestsjællands amtsrådsredse Roskilde og Storstrøms amtsrådsredse Fyns amtsrådsreds Vejle, Ribe og Sønderjyllands amtsrådsredse samt del af Ringkøbing amtsrådsreds Århus amtsrådsreds og del af Ringkøbing amtsrådsreds Nordjyllands og Viborg amtsrådsredse.

Taksationsmyndighedernes opgaver

Foruden at fastsætte erstatningerne i tilfælde af ekspropriation skal kommissionerne træffe afgørelse i en række andre sager, der forelægges kommissionerne i medfør af lov om offentlige veje, herunder: 1. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper forvoldt i forbindelse med undersøgelser (opmålinger, nivellementer m.v.) forud for vejanlæg, § 45, 2. spørgsmålet om overtagelse af den del af en ejendom, der bliver tilbage efter ekspropriation af den øvrige del af ejendommen, samt spørgsmålet om overtagelse af afskårne arealer, § 51, stk. 3, 3. spørgsmålet om afståelse af en ejendom, hvis ekspropriationserstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, § 51, stk. 4, 4. spørgsmålet om afståelse af afskårne arealer,

hvis ekspropriationserstatningen for værdiforringelsen står i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, eller hvis omkostningerne ved at tilvejebringe adgang til dem skønnes at komme til at stå i åbenbart misforhold til arealernes værdi, § 51, stk. 5, 5. spørgsmålet om, hvorvidt der er etableret fornøden vejforbindelse til en ejendom eller dennes afskårne arealer, når adgangen er blevet afbrudt i forbindelse med et vejanlæg, § 69, stk. 2, 6. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom eller en del af denne, hvis ejeren på grund af byggeliniepålæg afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealet, § 38, 7. spørgsmålet om overtagelse af en ejendom, hvis ejeren på grund af beslutninger og bestemmelser, truffet i medfør af §§ 70-73, afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af arealet, § 79, 8. spørgsmålet om erstatning i forbindelse med optagelse af private fællesveje og -stier som offentlige, 9. spørgsmålet om nedlæggelse af offentlige veje, der ikke opretholdes som private, § 90,

10. fastsættelse af overtagelsesbeløb for nedlagte offentlige vejarealer, der forudsættes tilskødet ejeren af en ejendom, der grænser til vejen, § 91, stk. 2,

11. fastsættelse af erstatning i anledning af skader og ulemper, forvoldt af visse foranstaltninger (anbringelse af vejnavneskilte, færdselstavler og signaler, belysningsselementer m.v. på privat ejendom), § 108,

Også privatvejsloven tillægger taksationskommissionerne visse opgaver, herunder:

12. spørgsmålet om overtagelse af et areal eller en del af dette, der er berørt af et vejudlæg i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 2 og 3, privatvejslovens § 37,

13. erstatningsfastsættelse for udlagt privat fællesvej, der afgives til anlæg af en sådan vej, privatvejslovens § 40,

14. spørgsmål om opretholdelse af private fællesveje, der er besluttet nedlagt, privatvejslovens § 54,

15. spørgsmålet om bortfald af private servitutforpligtelser, privatvejslovens § 66,

Endelig tillægger lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje taksationskommissionerne opgaver, nemlig:

16. fastsættelse af erstatning for skader ved etablering af sneskærme m.v. og etablering af vej under sneforhold, jfr. lovens § 2.

En række love uden for vejområdet pålægger vejtaksationskommissionerne forskellige opgaver, hovedsagelig erstatningsfastsættelse, samt sager om overtagelse af ejendomme, der berøres af almindelige indskrænkninger i ejendomsrettens grænser. De væsentligste af disse er lov om kommuneplanlægning, byggelov, folkeskolelov, saneringslov, byfornyelseslov, lov om tilbudspligt, råstofloven, lov om sommerhuse og camping, lov om ekspropriation til byudvikling og lov om vandforsyning.

Forretningsgangen ved taksationskommissionerne

a. Vejbestyrelsens begæring om taksation, jfr. pkt. 31, må rettes til formanden for taksationskommissionen. Begæringer bør i almindelighed indgives samlet for de ejendomme, der

ved et bestemt anlæg eller en parcel heraf er gået til taksation. Begæringen om taksation må være bilagt en samlet udskrift af den ved åstedsforretningen førte protokol med tilhørende arealerhvervelsesplaner og må foruden angivelse af vedkommende ejere og brugeres navne og postadresser og ejendommenes matrikelbetegnelse indeholde oplysning om, hvad ekspropriationen nærmere går ud på, herunder angivelse af størrelsen af de arealer, der afstås, ejendommenes brug, hvilke ejendomme der afstås i deres helhed, hvilke bygninger der vil være at nedrive helt eller delvis, hvilke rådighedsindskrænkninger der pålægges, og hvilke bestemmelser der er truffet om adgangsforholdene. Sidstnævnte oplysninger bør optages i en lodsejerfortegnelse, der udarbejdes i samråd med kommissionens landinspektør, jfr. nedenfor under c.

b. Når formanden for taksationskommissionen har modtaget vejbestyrelsens begæring om afholdelse af taksation, udpeger han de to medlemmer, der skal deltage i behandlingen af det pågældende anlæg.

Formanden for taksationskommissionen må så vidt muligt påse, at ingen af de udpegede taksatorer er inhabile i henhold til § 60.

c. Det påhviler vedkommende vejbestyrelse at udpege en landinspektør, som skal bistå taksationskommissionen (og overtaksationskommissionen) jfr. § 59, stk. 1. I København og Frederiksberg kommuner udpeger stadsinspektøren henholdsvis stadslandinspektøren, der udfører de arbejder, der efter nærværende bestemmelser udføres af en landinspektør. Det vil være praktisk, at den samme landinspektør medvirker ved kommissionens behandling af hvert enkelt vejanlæg, men der vil intet være til hinder for, at samme landinspektør medvirker ved samtlige taksationsforretninger (overtaksationsforretninger) inden for amtsrådskredsen. Der kan udpeges den praktiserende landinspektør, som i øvrigt bistår anlægsmyndigheden. Landinspektøren deltager i taksationskommissionernes møder, men har ikke stemmeret. Landinspektøren giver oplysning om det matrikeltekniske grundlag for forretningerne. Han sørger i fornødent omfang og eventuelt i samarbejde med anlægsmyndigheden for oplysninger om de af ekspropriationen berørte arealer, herunder disses størrelse, benyttelse, deres vurdering til ejendomsskyld og tidligere salgssummer samt redegør for, hvorledes de berøres af anlægget og oplyser herunder, hvorledes adgangsforholdene ændres, og i hvilket omfang der sker en defigurering af arealerne. Landinspektøren indhenter endvidere udskrifter af ejendommens blad i tingbogen til forelæggelse for kommissionerne og bistår i det hele formanden med tilvejebringelse af tekniske oplysninger, der har betydning for erstatningens fastsættelse.

d. Når taksatorerne og landinspektøren er udpeget, fastsætter formanden tid og mødested for taksationsforretningen. Formanden lader de pågældende ejere og brugere samt vejbestyrelsen indkalde med mindst 14 dages forudgående varsel. Indkaldelsen af ejerne og brugerne sker ved anbefalet brev.

e. Såfremt formanden finder, at det ved vurderingen af en eller flere af de berørte ejendomme er nødvendigt at tilkalde en særlig sagkyndig, f.eks. til vurdering af skovbrug, havebrug, erhvervsvirksomheder eller lignende, jfr. § 59, stk. 2, indkaldes denne på samme måde. Den tilkaldte særligt sagkyndige deltager i kommissionens forhandlinger, men har ikke stemmeret.

f. Taksationskommissionens formand kan med ministeriet for offentlige arbejders godkendelse antage en sekretær, som deltager i møderne uden stemmeret.

g. Der føres efter formandens anvisning en protokol, hvori kommissionens kendelse optages.

h. Kommissionens kendelse bekendtgøres for lodsejerne ved, at der snarest tilsendes dem udskrift af protokollen pr. anbefalet brev.

Samtidig må udskrift sendes til anlægsmyndigheden og landinspektøren.

Der ydes formanden og sekretæren vederlag, som afholdes af statskassen. Kommissionens øvrige udgifter, derunder bl.a. godtgørelse til formanden, medlemmerne, sekretæren og særligt sagkyndige, til befordring og fravær fra hjemstedet, samt honorar til medlemmerne og landinspektøren afholdes derimod af vedkommende vejbestyrelse. Medlemmernes honorar fastsættes af ministeriet for offentlige arbejder. Formanden kan af vejbestyrelsen forlange indbetalt et forskudsbeløb til bestridelse af de af vejbestyrelsen påhvilede udgifter.

Forretningsgangen ved overtaksationskommissionerne

a. Såvel ejerne og brugerne som anlægsmyndigheden kan indbringe taksationskommissionens kendelse for vedkommende overtaksationskommission. Kendelsen skal indankes inden 3 uger efter, at meddelelse om resultatet af taksationsforretningen er kommet frem til den pågældende. Af praktiske grunde skal begæringen om anke indsendes til formanden for den taksationskommission, som har foretaget erstatningsfastsættelsen i første instans. Hvis begæringen er indgivet rettidigt, fremsender taksationskommissionens formand begæring om anken til formanden for vedkommende overtaksationskommission.

b. Ved ankens indgivelse til overtaksationskommissionen fremsender taksationskommissionens formand udskrift af taksationskommissionens protokol og samtlige de under sagen fremlagte bilag.

c. Formanden for overtaksationskommissionen udpeger de to medlemmer, der skal medvirke i vedkommende sag, efter den liste, som er udarbejdet af amtsrådet m.fl.

d. I overtaksationskommissionen medvirker som foran nævnt den landinspektør, der har medvirket i taksationskommissionen.

e. Overtaksationskommissionens formand kan med ministeren for offentlige arbejders godkendelse antage en sekretær, som deltager i møderne uden stemmeret.

f. I øvrigt finder de principper, der gælder for taksationskommissionens forretningsgang, tilsvarende anvendelse for overtaksationskommissionerne, dog udsendes udskrift af protokollen ved almindeligt brev.

Sagsomkostninger ved kommissionsbehandling

33. § 61 bygger på gældende praksis i analogi af tilsvarende bestemmelse i ekspropriationsprocedureloven. Efter denne bestemmelse kan taksationsmyndigheden pålægge vejbestyrelsen at udrede en passende godtgørelse til en part, der til varetagelse af sine interesser over for vejbestyrelsen under sagens behandling for kommissionen, har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m.v. I forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk. 3, bør vejbestyrelsen give oplysning om indholdet af § 61.

Udgifterne til taksations- og overtaksationskommissionernes virksomhed afholdes af henholdsvis staten og vedkommende vejbestyrelse, jfr. § 62, stk. 2. Grundejerne bør ligeledes i forbindelse med meddelelsen efter § 49, stk. 3, gøres bekendt med, at indbringelse af erstatningsspørgsmålet for taksationsmyndighederne er omkostningsfri.

Erstatningens udbetaling

34. §§ 63-64 svarer til tilsvarende bestemmelser i ekspropriationsprocedureloven.

Efter § 63 skal erstatningsbeløb forrentes med 1 pct. over nationalbankdiskontoen på tidspunktet for ekspropriationsbeslutningen.

Efter § 64, stk. 1, skal vejbestyrelsen inden udbetaling af erstatningen skaffe oplyst, om panthaver og andre indehavere af rettigheder gør krav på erstatningen. Forskriften er begrænset til rettighedshavere, hvis adresser kan oplyses af tinglysningsdommeren. Beløb, der tilkommer en tinglyst panthaver, hvis adresse ikke har kunnet oplyses, bør dog ikke udbetales, jfr. analogien af den tilsvarende bestemmelse i ekspropriationsprocedurelovens § 24. Vejbestyrelsen vil i givet fald kunne pådrage sig erstatningsansvar over for panthaveren. Der bør derfor ske deponering af den del af ekspropriationserstatningen, der medgår til at indfri pantehæftelsen, indtil den erstatningsberettigede godtgør, at panthavers samtykke til udbetaling foreligger.

Efter § 64, stk. 2, kan vejbestyrelsen under visse betingelser udbetale ekspropriationserstatning uden samtykke fra panthavere eller andre rettighedshavere.

Betingelserne er, dels at ekspropriationen i forhold til ejendommens størrelse og værdi er ubetydelig, dels at ekspropriationen ikke indebærer nogen fare for pantesikkerheden. Begge betingelser skal være opfyldt, men det er overladt til vejbestyrelsen at skønne, om dette er tilfældet. Risikoen for fejlskøn påhviler vejbestyrelsen. Vejbestyrelsens beslutning kan af en panthaver påklages til ministeriet.

Søgsmål

35. Søgsmål om ekspropriation behandles i første instans ved landsretten. Afgørelser, der kan påklages eller for så vidt angår erstatningsfastsættelser, kan indbringes for en overtaksationskommission efter § 54, kan dog ikke indbringes for domstolene, før henholdsvis klageadgangen og overtaksationskommissionsbehandlingen har været udnyttet, jfr. § 65.

Kapitel 6.

Adgangsforhold til offentlige veje

Definitioner

36. For at tydeliggøre den i vejlovgivningen anvendte terminologi er begreberne overkørsler, overgange og vej- og stitilslutninger defineret i § 68.

Ved overkørsel forstås adgang til offentlige veje for kørende færdsel fra tilgrænsende ejendomme eller fra private fællesveje.

Ved overgang forstås adgang til offentlig vej for gående færdsel fra tilgrænsende ejendomme eller fra private fællesstier.

Ved vej- eller stitilslutning forstås tilslutning til offentlige veje og stier for offentlige veje og stier.

Som det fremgår af definitionerne, er private fællesveje og private fællesstier, der indmunder i en offentlig vej, overkørsler (overgange) til den offentlige vej. Som overkørsel (overgang) anses også privat vej (sti), der kun tjener til brug for en enkelt ejendom.

Adgangsforhold i forbindelse med anlæg

eller ombygning af offentlige veje

37. Bestemmelsen i § 69 fastslår, at vejbestyrelsen i forbindelse med anlæg af en ny vej eller ombygning af en bestående offentlig vej skal træffe bestemmelse om, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilket omfang, der kan tillades adgang fra tilgrænsende ejendom. Hvis en ejendoms adgang afbrydes, skal vejbestyrelsen så vidt muligt sikre ejendommen anden fornøden forbindelse til offentlig vej.

Begrebet »fornøden adgang« er fastlagt i rets- og taksationspraksis, der stort set lægger vægt på, at adgangsforholdene til ejendommen er teknisk egnede til den trafik, som er nødvendig for ejendommens udnyttelse. Herudover betragtes ejendommens beliggenhed ved en offentlig vej ikke som et retsbeskyttet formuegode. Dette er angivet i § 69, stk. 2. Her fastslås, at ændrede adgangsforhold, der giver ejendommen en mere afsides beliggenhed i forhold til offentlig vej, bebyggelse eller lokalitet, afskærer den fra dens hidtidige kundekreds, eller påfører ejendommen fremtidige vejjudgifter, ikke kan begrunde erstatning. Disse regler er et udslag af det også bl.a. i Norge, Sverige og Tyskland anerkendte princip, at en ejendoms beliggenhed ved en offentlig vej alene er en chance og mulighed, der bortfalder, hvis vejforholdene i området ændres på afgørende måde.

Den adgang til offentlig vej, der er »fornøden« i den nævnte forstand kan eventuelt tilvejebringes ved anlæg af en privat fællesvej eller en privat vej kun til brug for en enkelt ejendom: Erhvervelse af arealer til sådanne private vejanlæg kan ske ved ekspropriationer efter § 43.

Vejbestyrelsen har ikke nogen ubetinget pligt til uanset bekostningen at retablere adgang til offentlig vej. Hvis fornøden forbindelse imidlertid ikke etableres, har ejendommens ejer eller bruger ret til erstatning, eventuelt må arealet eksproprieres. Hjemmel hertil findes i § 43, jfr. også § 51, stk. 5, hvorefter vejbestyrelsen under visse betingelser kan fordre arealer, der afskæres ved en ny vejlinie, afstået.

Hjemmel til ved ekspropriation at nedlægge eller spærre bestående overkørsler og overgange, herunder adgange for private fællesveje og -stier og andre private veje og stier, findes ligeledes i § 43. Også i disse tilfælde kan der til reablering af den afbrudte forbindelse med offentlig vej anlægges privat fællesvej m.v., og arealer hertil erhverves ved ekspropriation.

Anlæg af nye adgange til offentlig vej

38. Anlæg af en ny adgang til offentlig vej kræver tilladelse fra vejbestyrelsen. Efter § 70, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelse fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til anlæg af nye adgange til en anden offentlig vej (landevej eller kommunevej), når ændringer af adgangsforholdene sker i mindre afstand end 100 m - i bymæssig bebyggelse 50 m - fra hovedlandevejen eller landevejen.

Begrundelsen for bestemmelsen er, at det hyppigt forekommer, at trafikskabende virksomheder, såsom udstillingsbygninger og supermarkeder, placeres på et areal, der grænser op til en primær vej (hovedlandevej eller landevej), men med adgang til en sekundær vej (landevej eller kommunevej). Uanset at overkørsel etableres til den sekundære vej, vil virksomhedens nære beliggenhed ved den primære vej kunne indvirke væsentligt på trafikforholdene på denne og frembyde en fare for trafiksikkerheden.

Efter § 70, stk. 3, kan vejbestyrelsen som hidtil, når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdselsmæssige grunde, som betingelse for tilladelse til ændring af adgangsforholdene stille tekniske krav og kan kræve udgifterne ved gennemførelsen af kravene afholdt af vedkommende ejer eller bruger. De eksempler på tekniske krav, der er nævnt i stk. 3, er ikke udtømmende.

En vejbestyrelse kan desuden betinge sin tilladelse af, at den offentlige vej, hvortil der etableres adgang, ombygges med midterrabat, kanalisering, lyssignal o.l., og kan kræve, at udgifterne hertil helt eller delvis afholdes af vejbestyrelsen for den vej eller sti, der tilsluttes, eller for så vidt angår overkørsel eller overgang af vedkommende ejer eller bruger.

Adgangen til at påligne en ejer eller bruger udgifterne helt eller delvis ved ombygning af en offentlig vej er dog begrænset til særlige tilfælde, eksempelvis etablering af adgang fra særligt trafikskabende virksomheder, hvor kravene til ejeren eller brugeren står i rimeligt forhold til fordelene for den pågældende.

Benyttelse af bestående adgange

til offentlig vej

39. Vejbestyrelsens tilladelse til udvidet benyttelse af en bestående adgang til offentlig vej kræves kun i de tre grupper af tilfælde, der er nævnt i § 71, stk. 1-3. Da § 71 også omfatter benyttelse af private fællesveje, der indmunder i en offentlig vej, kan overkørsler for private fællesveje til en offentlig vej ikke uden vejbestyrelsens tilladelse benyttes som adgang for udstykkede parceller.

Bestemmelsen i stk. 3 om parcellers benyttelse af overkørsler m.v. i tilfælde af udstykning omfatter i overensstemmelse med hidtidig praksis såvel hovedparcellen som de udstykkede parceller.

Også til ændret benyttelse af bestående adgang til offentlig vej, som sker i umiddelbar nærhed af hovedlandevej eller landevej, kræves der tilladelse fra vejbestyrelsen for den overordnede vej, jfr. stk. 5, som svarer til bestemmelsen i § 70, stk. 2.

Vejbestyrelsen kan ligeledes gøre sin tilladelse betinget, herunder kræve udgifterne ved ombygning m.v. af den offentlige vej dækket i samme omfang som efter § 70, stk. 3, jfr. henvisningen i § 71, stk. 6.

Adgangsbestemmelser

40. Reglerne i vejlovens §§ 72-83 beskriver den særlige form for begrænsning af adgangsforholdene til offentlige veje af særlig betydning for den gennemgående færdsel, som betegnes adgangsbegrænsning.

Denne indebærer en registrering af ejendommens benyttelse på et givet tidspunkt. Registreringen indgår i særlige adgangsbestemmelser, der offentliggøres. Efter tidspunktet for offentliggørelsen må ejendommene ikke anvendes på en måde, der medfører mere intensiv trafik end oprindeligt forudsat.

Såvel udarbejdelse af adgangsbestemmelser som dispensation fra disse bestemmelser var oprindeligt, da ordningen blev indført ved vejbestyrelsesloven af 1957, henlagt til ministeren for offentlige arbejder. Indstillingen om fastsættelse af adgangsbegrænsning blev dog udarbejdet af et lokalt udvalg, betegnet vejadgangsudvalget.

Ministeriets beføjelser er ved ændringer af lov om offentlige veje gradvis henlagt til vejbestyrelsen.

Ved ændringsloven af 1985 er alle beføjelser henlagt til den pågældende vejbestyrelse, og vejadgangsudvalgene er nedlagt, idet deres gennemgang af vejnettet stort set er sluttet.

Kundgørelse

41. I § 74, stk. 2, er det fastsat, at gyldighedsvirkningen af adgangsbestemmelserne i forhold til ejere og brugere af ejendomme, som berøres af bestemmelserne, er knyttet til kundgørelsen i Statstidende, medens kundgørelse i stedlige blade, underretning af ejere og brugere samt tinglysning alene har oplysende virkning.

Disse regler gælder selvsagt ikke adgangsbegrænsning, pålagt ved ekspropriation.

Underretning - Indsigelser - Tinglysning

42. § 75 giver detaljerede regler for underretning om adgangsbestemmelserne, om indsigelser mod disse og om tinglysning af bestemmelserne.

Ikke alene ejere og brugere langs den adgangsbegrænsede vejstrækning, men så vidt muligt enhver ejer og bruger af ejendomme, der skønnes at blive berørt af adgangsbestemmelserne, skal have underretning ved anbefalet brev om bestemmelserne.

Underretningen skal ske senest inden 6 måneder efter kundgørelsen i Statstidende. I underretningen skal der angives en frist på ikke under 6 måneder for fremsættelse af indsigelser med hensyn til den adgangsret, der er tillagt en ejendom. Desuden skal der gives oplysning om muligheden for at begære arealovertagelse efter § 78.

Det bør tilkendegives i underretningen, at indsigelser, der fremkommer efter fristens udløb, normalt ikke kan forventes taget til følge.

Formuleringen »så vidt muligt« i § 75, stk. 1, angiver, at vejbestyrelsen skal foretage rimelige bestræbelser for at opspore ejere af ejendomme, der berøres af adgangsbestemmelserne. Den

antyder, at det i praksis kan være forbundet med urimeligt besvær at finde frem til adressen på sådanne ejere, f.eks. hvis de er bosat i udlandet uden at have efterladt adresse her i landet. I relation til indsigelser og overtagelsesbestemmelsen i § 78, stk. 2. må det antages, at en ejer, der kan godtgøre, at han ikke har fået underretning om adgangsbestemmelserne, ikke vil være afskåret fra at gøre indsigelse eller fremsætte begæring om overtagelse efter fristens udløb.

Efter § 75, stk. 3, skal adgangsbestemmelserne tinglyses ikke alene på de ejendomme, der grænser til den adgangsbegrænsede vejstrækning, men i det hele på ejendomme, der må skønnes at blive berørt af bestemmelserne.

Berigtigelse samt ændring og ophævelse af adgangsbestemmelser

43. §§ 76-77 indeholder nærmere regler om disse forhold.

Overtagelse af areal

44. Bestemmelserne i §§ 78-79 fastslår, at adgangen til at begære et areal overtaget af vejbestyrelsen omfatter tilfælde, hvor vejbestyrelsen har nægtet tilladelse efter §§ 70-71 samt reglerne om adgangsbestemmelser (§§ 72 og 73).

Meddelelse af undtagelser fra adgangsbestemmelser

45. Efter § 80 meddeles dispensation fra adgangsbestemmelser af vejbestyrelsen.

Efter § 80 kan dispensation alene meddeles, når vægtige grunde taler derfor, og det skønnes foreneligt med de hensyn, der ligger til grund for adgangsbestemmelserne. Det skal understreges, at adgangsbestemmelsernes formål er færdselssikkerhedsmæssige hensyn, og at der er gode grunde til at antage, at antallet af færdselsulykker på en vejstrækning med gennemgående trafik har en direkte sammenhæng med antallet af overkørsler og vejtilslutninger på strækningen. Det er derfor af væsentlig betydning, at veje af denne karakter i videst muligt omfang bibeholdes som facadeløse veje, hvilket kun kan ske, hvis dispensationsbeføjelsen udøves med tilbageholdenhed og konsekvens.

For en række vejstrækninger er der - som regel i forbindelse med ydelse af vejfondstilskud til anlægsarbejder - fastsat regler om, at vejbestyrelsen skal indhente ministeriets samtykke i næsten alle tilfælde, hvor der søges om udvidet adgang til de pågældende vejstrækninger. Disse vilkår er tinglyst på de pågældende ejendomme, men er dog i en række tilfælde erstattet af adgangsbestemmelser efter vejlovens kapitel 6.

Siden vejlovsændringen i 1978 har vejbestyrelserne haft bemyndigelse til selv at administrere eksisterende servitutter om facadeløshed, idet ministeriets påtaleret ikke længere er bragt i anvendelse. Denne administration bør udøves i overensstemmelse med de hensyn, der ligger bag ved bestemmelserne.

Et spørgsmål, der særlig har været aktuelt ved administrationen af adgangsbestemmelserne, er spørgsmålet om en rimelig udnyttelse af de landbrugsbygninger, der i forbindelse med den stedfindende omlægning af landbrugets struktur, ikke længere anvendes efter deres formål. På dette område har ministeriet efter forhandling med De samvirkende danske Landboforeninger fastlagt

følgende retningslinier, oprindeligt som udtryk for ministeriets dispensationspraksis, senere som udtryk for ministeriets praksis i anledning af klager over nægtet dispensation fra adgangsbestemmelserne:

A. Beboelsesbygninger

Ministeriet vil finde det rimeligt at tillade at bestående beboelsesbygninger (såvel stuehuse som eventuelle funktionærboliger) anvendes såvel til enhver form for helårsbeboelse som til udlejning til sommerhusbeboelse.

Ministeriet vil derimod i almindelighed støtte vejbestyrelsen i, at sådanne bygninger ikke bør anvendes til hotel- og pensionatvirksomhed. Ministeriet vil ligeledes normalt acceptere en vejbestyrelses afslag på ansøgning om tilladelse til særskilt udstykning af parcel med aftægts- eller medhjælperbolig opført efter adgangsbestemmelsernes indførelse.

B. Driftsbygninger

Såfremt det efterfølgende er umiddelbart tilladt efter by- og landzoneloven eller tilladelse kan forventes, vil ministeriet i almindelighed finde, at vejbestyrelsen bør meddele tilladelse til:

1. Gartneri, frugtavl og planteskole uden detailsalg.
2. Forskellige former for dyrehold som f.eks. minkfarm, stutteri, dyrehospital og hundekennel, men ikke rideskole, hundepension og maskinstation.
3. Lager af ikke særlig trafikkrævende art under forudsætning af at lageretableringen kan finde sted uden forudgående investeringer i bygninger og anlæg med henblik på denne virksomhed, og at det accepteres, at tilladelsen tilbagekaldes, hvis virksomheden giver anledning til trafikale gener.

Såfremt de nævnte driftsbygninger er placeret i en landsby, bør spørgsmålet om anvendelse af bygningerne til erhvervsmæssige formål, der går videre end de ovenfor nævnte, i højere grad vurderes ud fra samlede planlægningsmæssige overvejelser, hvori også de trafikale hensyn bør tillægges vægt. Hensynet til ønsket om længst muligt at bevare landsbysamfundene taler for, at adgangsbestemmelserne i disse tilfælde kun bør hindre en anvendelse, der kan accepteres ud fra zonelovshensyn, såfremt konkrete færdselsmæssige og vejtekniske hensyn taler mod at imødekomme en ansøgning om ændret bygningsanvendelse.

Efter ministerens praksis i klagesager bør vejbestyrelserne acceptere, at ejeren eller brugeren af et enfamilieshus eller en landbrugsejendom driver en beskeden erhvervsvirksomhed på grundlag af den adgangsret, som måtte tilkomme en ejendom som landbrugsejendom eller enfamiliesbeboelse, såfremt der ikke beskæftiges fremmed medhjælp i virksomheden, foretages skiltning om den eller foretages særlige bygningsindretninger til brug for denne.

Kapitel 7

Forholdet til jernbaner

46. Ved lov nr. 127 af 25. marts 1970 om ændringer i vejlove som følge af ændringer i den kommunale styrelseslovgivning blev krydsningsloven (lovbekendtgørelse nr. 88 af 12. marts 1962) ophævet. Visse af bestemmelserne blev bibeholdt som nye paragraffer i vejbestyrelsesloven (§§ 19 a og 55 a). Disse bestemmelser er - med visse ændringer - opretholdt i kapitel 7 (§§ 84-87). Udgifterne ved de arbejder, der tidligere er afholdt af vejfonden, afholdes nu af statskassen.

Efter krydsningsloven påhvilede det de enkelte amsudvalg efter nærmere angivne retningslinier at fremkomme med indstillinger til det nu ophævede rådgivende vejkrydsudvalg om anlæg af nye over- eller underføringer ved krydsninger mellem veje og jernbaner eller til ombygning af bestående viadukter.

Efter § 84, stk. 1, er det nu formelt ministeren for offentlige arbejder, der tager initiativet til anlæg eller udbygning af viadukter. Forinden beslutning træffes herom, skal der indhentes udtalelse fra vedkommende jernbanestyrelse og vejbestyrelse.

Såfremt anlægget besluttet fremmet, kan ministeren pålægge vedkommende jernbanestyrelse og/eller vejbestyrelse at udføre arbejdet. Udgifterne herved afholdes fuldt ud af statskassen af beløb, der stilles til rådighed på de årlige finanslove. For så vidt viaduktanlægget medfører fremtidige lettelser i jernbanens årlige udgifter, skal et beløb, der svarer til den kapitaliserede værdi af udgiftsbesparselsen, dog afholdes af jernbanen, jfr. § 84, stk. 2.

Forslag til anlæg eller ombygning af viadukter kan forelægges ministeriet af jernbanestyrelser og vejbestyrelser. Disse kan ligeledes henlede ministeriets opmærksomhed på krydsninger, hvor særlige trafikale eller færdselssikkerhedsmæssige forhold taler for gennemførelse af viaduktanlæg.

I § 86 er proceduren for forslag til etablering af andre sikkerhedsforanstaltninger end viadukter ved krydsninger mellem veje og jernbaner nærmere beskrevet. Denne bestemmelse er blevet omformuleret ved ændringsloven af 1985 for at tydeliggøre bestemmelsens indhold.

For at sikre størst mulig ensartethed pålægges det efter § 86, stk. 1, vejbestyrelserne at forelægge ministeriet forslag om etablering eller forbedring af sådanne foranstaltninger. De sikkerhedsforanstaltninger, der især kan komme på tale, er etablering af lyssignaler mod vejen, herunder lyssignaler suppleret med automatiske halve bomme. Der henvises herom til ministeriet for offentlige arbejders regler af 14. december 1959 vedrørende automatiske signaler ved niveauoverkørsler over jernbaner. Disse regler forventes i nær fremtid afløst af nye regler. Der kan endvidere være behov for at forbedre bestående signaler, f.eks. suppleret af bestående lyssignaler i højre vejside med signal i venstre vejside og/eller med klokkesignal eller i særlige tilfælde koordinering af lyssignal med almindeligt gadesignal med trelysgrupper.

Efter § 86, stk. 2, kan ministeriet også selv tage initiativ til konkrete ændringer i foranstaltningernes udformning.

Sikkerhedsforanstaltningerne etableres af vedkommende jernbanestyrelse eller vejbestyrelse efter nærmere anmodning fra ministeriet. Udgifterne hertil og til drift og vedligeholdelse afholdes fuldt ud af statskassen, jfr. § 86, stk. 4.

Den ændrede formulering i stk. 5 præciserer, at statskassen alene betaler etablering og forbedring af sikkerhedsforanstaltninger i kryds mellem veje og jernbaner, når behovet for foranstaltningerne

eller forbedringen af disse skyldes udviklingen i den almindelige færdsel, herunder f.eks. byudvikling i området eller den tekniske udvikling af afmærkningen, f.eks. en ændret udformning af lyssignaler. Efter gældende praksis har staten ikke betalt disse sikringsforanstaltninger, hvis sikringen er gjort nødvendig, fordi der er tale om et nyt kryds, forårsaget f.eks. af et nyt vejanlæg over banen eller en ny banestrækning over vejen eller en så væsentlig udvidelse af en eksisterende vej, at denne kan sidestilles med et nyt vejanlæg. Dette sidste vil særligt være tilfældet, når antallet af kørebaner forøges, eller der anlægges nye cykelstier og fortove med henblik på at øge vejens kapacitet for motorkøretøjer. Udgiften ved nye kryds afholdes af den instans, som har taget initiativ til anlægsarbejdet. Derimod betaler staten for forbedringer af sikringsforanstaltninger, selv om de er nødvendiggjort af nye anlægsarbejder der ikke er så omfattende, at den ombyggede vej kan sidestilles med anlæg af ny vej, og arbejder, der ikke har til formål at forøge kapaciteten af motorkøretøjer, men f.eks. at sikre de svage trafikanter.

Trafikale ændringer på vej- eller banenettet kan gøre det forsvarligt at reducere omfanget af sikkerhedsforanstaltningerne i krydset. Dette kan også ske med ministeren for offentlige arbejders godkendelse efter forslag fra de lokale myndigheder eller på ministerens eget initiativ efter forhandling med de lokale instanser, jfr. § 86, stk. 3.

Efter § 87 kan ministeren efter indstilling fra en jernbanestyrelse tillade, at bevogtning af krydsninger med veje ophæves på betingelse af, at der opsættes lyssignalanlæg. Udgifterne ved anlæg, drift og vedligeholdelse af lyssignalanlæg afholdes i disse tilfælde af vedkommende jernbane.

Kapitel 8

Udskillelse af vejareal i matriklen. Hævd.

47. Fra matrikelmyndighedernes side lægges der vægt på, at offentlige vejarealer i matriklen udskilles fra de ejendomme, hvorunder de henligger, og at der inden for en rimelig tid sker berigtigelse af forandringer i ejendomsgrænserne i forbindelse med vejmyndighedernes erhvervelse af vejarealer. Manglende notering i matriklen kan medføre betydelige ulemper for ejerne af de pågældende ejendomme i tilfælde af salg eller belåning af ejendommene. Det er ligeledes af betydning for vejbestyrelsen, at ejendomsretten til vejarealer sikres ved notering i matriklen dels for at undgå uoverensstemmelser med grundejerne om vejgrænsen, dels af hensyn til bestemmelsen i § 88, stk. 2, hvorefter hævd ikke kan vindes over offentlige veje, hvis arealer er udskilt i matriklen.

I overensstemmelse med matrikeldirektoratets retningslinier bør der kun udskilles arealer, der anvendes til selve vejanlægget og naturligt tilhører hertil, såsom fortove, hjørneafskæringer, grøfter, vigepladser, rasteplasser, parkeringspladser, sideanlæg, grusdepoter og lignende. Derimod bør arealer, der ikke skal indgå i vejarealet (f.eks. afskårne arealer), ikke udskilles af matriklen, men tildeles selvstændige matrikelnumre.

Kapitel 9

Nedlæggelse af offentlige veje

48. Ved ændringsloven af 1985 er de hidtidige regler om nedlæggelse af offentlige veje søgt tydeliggjort. Den hidtidige frist på 3 måneder til fremsættelse af indsigelser er samtidig nedsat til 8 uger, således at der er bedre overensstemmelse med indsigelsesfristen for lokalplanforslag.

Også fristen i § 93 for indsigelse mod beslutning om nedlæggelse eller omlægning af almene veje er ved ændringsloven af 1985 forkortet til 8 uger.

I § 90, stk. 1, præciseres det, at den nedlagte offentlige vej kan opretholdes som privat fællesvej eller privat vej for en enkelt ejendom, hvorved forstås en vej, der uden at være offentlig, hverken er privat fællesvej eller almen vej i henhold til privatvejslovens §§ 2 og 4. Hvis vejen bliver privat vej, tillægges arealet den pågældende ejendom.

I højesteretsdom af 20. september 1984 er det udtalt, at vejlovens kapitel 9 om nedlæggelse af offentlige veje alene tager sigte på nedlæggelse af en vejstrækning i hele dens bredde. Det er dog udtalt, at det findes naturligt at anvende lovens kapitel 9 analogt i det omfang, det er muligt. Denne tilføjelse er formentlig vendt mod landsretsdommens bemærkning om, at vejindskrænkninger er hjemlet alene ved § 10, med den virkning, at vejbestyrelsens bedømmelse ikke kan indbringes for taksationsmyndighederne. I højesteretsdommen er det udtrykkeligt bemærket, at det ikke kan antages, at vejmyndighederne ikke skulle kunne indskrænke en offentlig vejs bredde, hvor færdselsmæssige grunde ikke taler imod det. Det siges endvidere, at reglen i § 91, stk. 1, ikke kan føre til, at en formindskelse af vejbredden skal ske ved nedlæggelse af lige store arealer i begge sider.

Efter ministeriets opfattelse kan en vejbestyrelse beslutte at indskrænke vejens bredde ved at nedlægge et vejareal i vejens ene side.

Anvendelse af procedurereglerne efter kap. 9 er næppe påkrævet i disse tilfælde, hvis det er åbenbart, at det tilbageværende vejareal er tilstrækkeligt til at betjene trafikken og de tilgrænsende ejendomme.

Det følger i øvrigt af § 69, stk. 1, at såfremt projektet (indskrænkning af vejens bredde) ændrer en ejendoms adgangsforhold således, at den ikke længere har fornøden vejforbindelse, kan dens ejer kræve erstatning. Spørgsmålet herom henhører under taksationsmyndighederne, jfr. § 69, stk. 2.

Kapitel 10

Offentlige stier

49. I § 96 indeholdes en afgrænsning af begrebet offentlig sti i forhold til offentlig vej.

Efter § 97 kan vejbestyrelsen anlægge og nedlægge offentlige stier og overtage bestående stier som offentlige. Det gælder både private fællesstier og stier, hvortil almenheden har færdselsret, herunder gamle kirke- og skolestier, selv om de ikke har været optaget tidligere på stifortegnelse. Private stier, der ikke falder ind under disse kategorier, kan derimod ikke overtages som offentlige efter § 97. Her skal stiarealet erhverves ved ekspropriation, hvis stien fremtidig skal være offentlig. Overtagelse af bestående stier, der er færdselsarealer for flere ejendomme eller almene færdselsarealer som offentlige, er en art ekspropriation, men da der normalt ikke er noget tab

forbundet med optagelse af færdselsarealer, der benyttes af mere end en grundejer, vil overtagelse sædvanligvis ikke begrunde nogen erstatning.

Ved ændringsloven af 1985 er der indført en ny bestemmelse i § 97, hvorefter private fællesveje kan overtages som offentlige stier og dermed tjene to formål. Denne bestemmelse er i overensstemmelse med en praksis, der i hvert fald har været gældende siden fyrrerne. Reglen er af størst betydning på landet, idet private fællesveje i byerne ikke må afspærres uden vejmyndighedernes samtykke, og offentligheden derfor frit kan benytte sidstnævnte veje til såvel gående som kørende færdsel. Når en privat fællesvej (tillige) optages som sti, indebærer det imidlertid, at der skal tilvejebringes en fordeling af udgifterne til vedligeholdelse og istandsættelse af færdselsarealet mellem de private og vejbestyrelsen. Hvis fordelingen ikke sker ved aftale mellem vejbestyrelsen og de vejberettigede, fastsætter vejbestyrelsen fordelingen. Er vejbestyrelsen også vejmyndighed for den private fællesvej, kan fordelingen fastsættes, når den træffer beslutning efter privatvejslovens kapitel 6 eller 10. Da stien samtidig bevarer sin hidtidige status som privat fællesvej, overtager vejbestyrelsen ikke ejendomsretten til arealet, og dette skal således ikke udskilles i matriklen i medfør af lovens kapitel 8.

Ved lovens § 98, stk. 2, er der tillagt ministeren hjemmel til at fastsætte retningslinier for udarbejdelse og offentliggørelse af stifortegninger.

Disse er udsendt ved ministeriets cirkulære af 26. maj 1975.

Efter § 99 påhviler det vejbestyrelsen i samme omfang som ved offentlige veje at holde de offentlige stier i den stand, som benyttelsen kræver, og afholde de udgifter, der er forbundet hermed.

I § 100 er det fastslået som almindeligt princip, at lovens regler om offentlige veje med de fornødne lempelser finder anvendelse på offentlige stier.

Kapitel 11

Forskellig råden over offentlige veje

50. Kapitel 11 indeholder en række bestemmelser, der angiver vejbestyrelsernes beføjelser med hensyn til dispositioner på og nær vej. Der er dog ikke tale om nogen udtømmende beskrivelse af den ret til at disponere over vejarealet, som er tillagt den enkelte vejbestyrelse. Folketingets ombudsmand har således i en afgørelse af 9. maj 1978 tiltrådt, at en vejbestyrelse er berettiget til at afslå en ansøgning om tilladelse til udstillingsvirksomhed på vejareal, såfremt afslaget hviler på en afvejning af samtlige hensyn til vejarealets funktioner, herunder også vejarealets brug til offentlig meningstilkendegivelse.

Opgravning m.v. af vejareal

51. Reglen i § 101 præciserer naboejerens forpligtelser, hvis den pågældende ved pløjning, opgravning og opfyldning m.v. herved udsætter vejens stabilitet for risiko. Denne bestemmelse afløser den i ældre tid gældende regel om »vejalen«, der angav, hvor tæt der kunne pløjes til en landevejs areal.

Særlig råden over vejareal

52. § 102 indeholder bl.a. et forbud mod uden vejbestyrelsens tilladelse at anvende offentligt vejareal til varig eller midlertidig anbringelse af affald, materiel, løsøregenstande, skure, skurvogne, boder, automater, skilte, hegn eller lignende, og mod - uden vejbestyrelsens tilladelse - at anbringe køretøjer på offentlig vej med henblik på salg eller udlejning uden fører.

53. § 103, stk. 1, afgrænser en bygherres rettigheder og forpligtelser vedrørende byggeri, der berører vejarealet.

§ 103, stk. 2, indeholder hjemmel for vejbestyrelsen til at kræve træer og anden beplantning på eller over vejen fjernet, nedskåret, opstrammet eller studset ved vedkommende ejers foranstaltning og på dennes bekostning, når vejens istandsættelse eller hensynet til færdslen gør det nødvendigt. Den pågældende bestemmelse stod oprindeligt i færdselslovgivningen.

Reglen bør administreres med en vis varsomhed, idet nedskæring m.v., der ødelægger beplantning på privat ejendom, kun kan gennemføres ved ekspropriation efter § 43, stk. 2.

For private fællesveje findes tilsvarende hjemmel i § 47 i lov om private fællesveje.

Inden tilladelse gives i de tilfælde, der er nævnt i §§ 100-103, skal vejbestyrelsen forhandle med politiet, jfr. § 105.

Tankanlæg

Vejbestyrelsens skøn

54. Det er efter § 104, stk. 1, overladt til vejbestyrelsen frit at skønne over, hvorvidt tilladelse til oprettelse af tankanlæg eller til udvidelse af sådanne - bør gives eller ikke gives. Tilladelse vil herefter kunne meddeles eller nægtes meddelt efter et på sagligt grundlag udøvet skøn. I det skøn, som vejbestyrelsen skal udøve, kan indgå såvel generelle som konkrete færdselsmæssige og vejtekniske overvejelser og hensyn, herunder også en vurdering af den risiko, der færdselsmæssigt kan være forbundet med en forøgelse af tankanlæggenes antal på en given vejstrækning.

I skønnet kan også indgå overvejelser om der ud fra hensynet til trafikanternes tarv kan antages at være behov for yderligere tankanlæg, hvilket - alt efter forholdene på stedet kan begrunde såvel tilladelse som afslag. Sådanne synspunkter kan dog efter ministeriets opfattelse ikke gøres gældende for så vidt angår tankanlæg i byområder, men alene på de åbne vejstrækninger.

Det er ikke forudsat, at den enkelte vejbestyrelse skal lade sit skøn bestemme af mere almene samfundsøkonomiske overvejelser over, om der bør være flere eller færre tankanlæg.

Udvidelse af tankanlæg

Tilladelse kræves efter § 104, stk. 1, også til udvidelse af tankanlæg.

Hvorvidt der foreligger en udvidelse af tankanlæg, som kræver tilladelse, må afgøres på grundlag af de konkrete forhold. I almindelighed må det antages, at en udvidelse foreligger, når anlæggets kapacitet forøges.

Tilladelsens indhold

I forbindelse med meddelelse af tilladelse til tankanlæg er vejbestyrelsen beføjet til at bestemme det nærmere indhold af tilladelsen.

Vejbestyrelsen vil således kunne bestemme i tilladelsen, at godkendelse skal indhentes til etablering og ændring af særligt udstyr - såsom lysinstallationer, reklameskilte, vimpler og lignende - og at sådant udstyr skal fjernes eller ændres, hvis færdselsmæssige eller vejtekniske hensyn gør det påkrævet.

Ved godkendelse af særligt udstyr bør det påses, at udstyret ikke anbringes på en sådan måde, at det kan virke vildledende eller være til særlig ulempe for færdslen, og at skiltning afviger fra den almindelige vejafmærkning, jfr. herved færdselslovens § 99. Skiltning og reklamer bør ikke tillades på eller over offentlig vej.

En tilladelse til oprettelse af tankanlæg giver ikke indehaveren ret til uden vejbestyrelsens godkendelse at etablere - eller udvide - tilbehør i tilslutning til anlægget såsom servicevirksomhed, smørehal, vaskehal, kontor, opholdsrum, bolig for tankpersonale eller andre, værksted og reparationsvirksomhed, parkeringsareal ud over det til anlæggets drift fornødne, kiosk, butik, cafeteria eller anden beværtning. I forbindelse med meddelelse af tilladelse bør der af vejbestyrelsen træffes bestemmelse om, hvorvidt og i hvilket omfang sådanne tilbehørsfaciliteter må etableres.

Det vil hyppigt være naturligt og ubetænkeligt at tillade, at flere eller færre af de nævnte tilbehørsfaciliteter etableres, navnlig i tilknytning til moderne tankanlæg. Afgørelsen herom træffes af vejbestyrelsen efter en bedømmelse af de færdselsmæssige og vejtekniske forhold på stedet.

Tidsbegrænsning af tilladelsen

Efter § 104, stk. 1, er vejbestyrelsen berettiget til, hvor forholdene taler for det, at tidsbegrænse tilladelsen til et tankanlæg til et nærmere fastsat åremål. Det kan således i tilladelsen fastslås, at indehaveren ved tilladelsens udløb på anfordring skal være forpligtet til at ophøre med benyttelsen af anlægget.

Om tilladelsen i det enkelte tilfælde bør tidsbegrænses, må afgøres ud fra en konkret vurdering af, om færdselsmæssige eller vejtekniske hensyn giver fornøden begrundelse herfor, f.eks. hvor det kan forudses, at en omlægning eller omprofilering af vejen inden for et nærmere åremål vil umuliggøre tankanlæggets fortsatte tilstedeværelse. Ved fastsættelsen af åremålet bør der gives indehaveren rimelig mulighed for at afskrive investeringen i anlægget inden fristens udløb. Hvis dette ikke skønnes muligt, må alternativet være, at tilladelse meddeles uden tidsbegrænsning, eller at der meddeles afslag. Hvor fastsættelse af åremål er begrundet, bør vejbestyrelsen forhandle med ansøgere for at søge bedst mulig overensstemmelse tilvejebragt mellem åremålets længde og investeringens størrelse.

Tilladelsens bortfald ved opgivelse

af virksomheden

Tilladelse til tankanlæg bortfalder, hvis indehaveren af tilladelsen opgiver sin virksomhed.

Også tilladelse, der er meddelt efter tidligere lovgivning, bortfalder ved indehaverens opgivelse af virksomheden.

Indehaver er den, til hvem tilladelsen er givet, uanset om anlægget er bortlejet eller bortforpagtet. Indehaveren af tilladelsen er i forhold til vejbestyrelsen ansvarlig for, at fastsatte vilkår overholdes.

Spørgsmålet om, hvem der er indehaver af en tilladelse til tankanlæg, er lettest at afgøre ved nyere tilladelser. Ældre anlæg er ofte etableret uden formel tilladelse fra vejbestyrelsen. Dette skyldes, at vejlovgivningen ikke før 1957 indeholdt hjemmel for vejbestyrelsen til at modsætte sig etablering af tankanlæg. Derimod indeholdt den dagældende færdselslov en hjemmel for politiet til at modsætte sig et sådant anlæg, hvis det havde en uheldig færdselsmæssig placering. Ved sådanne anlæg må det antages, at den til enhver tid værende indehaver af den ejendom, hvorpå anlægget ligger, har »tilladelse« til anlægget. For så vidt angår etablering i årene efter vejbestyrelseslovens gennemførelse i 1957 bør vejbestyrelsen konkret vurdere, om tilladelsen er givet til et benzinselskab, eller om tilladelse er givet til indehaveren af ejendommen. Dette kan efter omstændighederne være tilfældet, såfremt et benzinselskab har søgt tilladelse til anlægget på ejerens vegne.

Begrundelse for bortfald er et ønske om at fjerne tankanlæg, hvis placering på grund af ændrede trafikale forhold eller ændrede vejforhold er uhensigtsmæssige i trafikal henseende.

Hvis tilladelse er givet til et benzinselskab som indehaver, bortfalder selskabets tilladelse ved opgivelse af virksomheden både i tilfælde, hvor selskabet ejer arealet, hvorpå anlægget er beliggende, og i tilfælde, hvor selskabet har lejet eller forpagtet arealet.

I sidste fald har arealejeren ikke noget krav på, at tilladelsen overgår til ham, således at han eventuelt kan entrere med et andet selskab. Retsforholdet mellem indehaveren af tilladelsen og en heraf forskellig arealejer må principielt anses for vejbestyrelsen uvedkommende.

Når et benzinselskab meddeler en vejbestyrelse, at det vil opgive et tankanlæg, vil det dog ofte være hensigtsmæssigt, såfremt vejbestyrelsen også sikrer sig, at indehaveren af ejendommen er indforstået med nedlæggelsen.

Tilladelsens bortfald ved

manglende ibrugtagning

Tilladelsen bortfalder ifølge § 104, stk. 1, pkt. 3, ligeledes, hvis tankanlæg ikke er taget i brug inden 2 år efter tilladelsens meddelelse.

Baggrunden for bestemmelsen er, at det er forekommet, at der ikke fra indehaverens side har været nogen vilje til at udnytte tilladelsen, eventuelt fordi formålet med ansøgningen primært har været at holde konkurrenter ude.

Normalt vil et tankanlæg kunne være taget i brug i løbet af 2 år. Hvis der af indehaveren er udfoldet normale bestræbelser for at oprette anlægget, men der foreligger særlige undskyldelige omstændigheder, eksempelvis vanskeligheder med at få fornøden byggetilladelse, som bevirker, at fristen ikke vil kunne overholdes, bør fornøden forlængelse af 2-årsfristen gives af vejbestyrelsen.

Overdragelse af tankanlæg

I § 104, stk. 1, sidste pkt., er det fastsat, at overdragelse af tankanlæg ikke må ske uden vejbestyrelsens godkendelse.

Hvor tilladelsen til tankanlægget er givet til et benzinselskab som indehaver, kan overdragelse af tilladelse således ikke finde sted uden vejbestyrelsens samtykke. Bestemmelsen er derimod ikke til hinder for, at selskabet bortlejer eller bortforpagter anlægget uden vejbestyrelsens godkendelse, medmindre det er fastsat som vilkår i tilladelsen, at bortleje og bortforpagtning af anlægget skal godkendes.

Hvor indehaveren af tilladelsen ikke er et benzinselskab, vil indehaveren i almindelighed indgå overenskomst med et benzinselskab om forhandling af dettes produkter. Såfremt ikke andet er fastsat som vilkår i tilladelsen, vil der ikke være noget til hinder for, at indehaveren - hvis indehaveren eller selskabet opsiges overenskomsten - uden vejbestyrelsens godkendelse optager forhandling af et andet selskabs produkter, ligesom indehaveren - hvis ikke andet er fastsat i tilladelsen - uden vejbestyrelsens godkendelse kan bortleje eller forpagte anlægget til trediemand.

Adgang til offentlig vej

I forbindelse med tilladelse til oprettelse af tankanlæg må der også af vejbestyrelsen træffes bestemmelse om anlæg af nye eller benyttelse af bestående adgange til anlægget og eventuelle tilbehørsfaciliteter efter reglerne i kapitel 6. Vejbestyrelsen må herved være opmærksom på eventuelle adgangsbestemmelser for vejen.

Tilladelse fra anden vejbestyrelse

Efter bestemmelsen i § 104, stk. 2, skal der tillige indhentes tilladelse fra vejbestyrelsen for en hovedlandevej eller landevej til oprettelse eller udvidelse af tankanlæg ved anden offentlig vej (landevej eller kommunevej) i mindre afstand end 100 m - i bymæssig bebyggelse 50 m - fra hovedlandevejen eller landevejen. Bestemmelsen finder anvendelse, når anlægget eller nogen del af dette ønskes etableret inden for de angivne afstande. Formålet med bestemmelsen er at give vejbestyrelsen for den overordnede vej mulighed for at modsætte sig etablering af anlæg, der kan indeholde faremomenter for færdslen på den primære vej, eller som ikke er begrundet i noget behov for trafikanterne på denne.

Betingelser i øvrigt for tilladelse til tankanlæg

Efter § 104, stk. 3, kan vejbestyrelsen - når det skønnes påkrævet af vejtekniske eller færdselsmæssige grunde - som betingelse for sin tilladelse til tankanlæg stille krav med hensyn til den nærmere placering, udformning, indretning og anvendelse af anlægget. Udgifterne ved kravenes gennemførelse kan kræves afholdt af tankanlæggets indehaver.

I stk. 3 fastslås det, at vejbestyrelsen desuden kan gøre sin tilladelse til tankanlæg betinget af, at indehaveren af anlægget helt eller delvis afholder udgifterne ved foranstaltninger, som vejbestyrelsen finder det nødvendigt at foretage på den offentlige vej, eksempelvis anlæg af decelerationsbane. Bestemmelsen svarer til bestemmelserne i §§ 70 og 71.

Efter § 105 skal vejbestyrelsen forhandle med politiet, inden tilladelse til tankanlæg gives efter § 104.

Ledningsarbejder

55. § 106 indeholder nærmere regler om ledningsejerens forpligtelser og rettigheder i forbindelse med offentligt vejareal. Udgangspunktet for tilstedeværelsen af ledninger i vejareal er, at ledningsejeren er forpligtet til på egen bekostning at flytte ledninger i sådanne arealer i forbindelse med vejens regulering og omlægning. Denne regel gælder dog kun, såfremt flytningen er begrundet i et egentlig vejarbejde, men ikke i tilfælde, hvor flytningen skyldes f.eks. ledningsarbejder, der ikke tjener vejformål. Tilsvarende regler gælder for ledninger i private fællesveje, jfr. privatvejslovens §§ 50-52.

Den nævnte regel respekterer dog særlige bestemmelser om ledningsejerens forhold, når disse er fastsat ved overenskomst med ledningsejeren, ved kendelse, afsagt af en landvæsenskommission eller af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til ekspropriationsprocedureloven

§ 106 finder også anvendelse for så vidt angår hovedlandeveje, medmindre andet følger af lov om offentlige veje, § 20.

§ 106 omfatter alene ledninger placeret i offentlige vejes areal, men ikke ledninger der er lovligt placeret på privat grund. Disse må derfor erstattes af vejbestyrelsen, hvis et anlægsarbejde på arealet nødvendiggør flytning af ledningerne.

Udgifter ved ledningsflytning kan efter omstændighederne og ikke mindst ved teleledninger, andrage betydelige beløb. Det er derfor af væsentlig betydning, at vejbestyrelserne ved administrationen af § 106 erkender dette forhold og bestræber sig på at bidrage til at reducere udgiften til ledningsflytninger til et minimum.

Erfaringen viser eksempelvis, at der ved en kontakt mellem vejbestyrelse og teleadministration på et tidligt stadium af vejprojektets tilblivelse ofte vil kunne aftales mindre ændringer i vejprojektet uden nogen skade for dette, hvorved der vil kunne spares betydelige beløb for teleadministrationen.

Vejbestyrelserne bør derfor så tidligt som muligt orientere vedkommende ledningsejer om påtænkte vejarbejder, der kan forventes at nødvendiggøre midlertidig eller permanent flytning af ledninger, samt optage forhandling med vedkommende ledningsejer om de pågældende vejarbejder, således at der i videst muligt omfang kan tages hensyn til ledningsejerens interesser.

Kan der ikke tilvejebringes enighed mellem vejbestyrelsen og vedkommende teleadministration om projektet, bør dette ikke iværksættes forinden udløbet af den i vejlovgivningen gældende klagefrist på fire uger. I forbindelse med behandlingen herefter vil spørgsmålet om at tillægge klagen opsættende virkning blive overvejet af ministeren som klageinstans.

Med hensyn til vilkår for udførelse af ledningsanlæg i eller over veje henvises til almindelige og supplerende betingelser for udførelse af ledningsanlæg i eller over hovedlandeveje, udsendt af vejdirektoratet den 28. juli 1977 samt almindelige og supplerende betingelser for udførelse af ledningsanlæg i kommuneveje og private fællesveje, udsendt den 21. oktober 1980 af Kommunernes Landsforening.

Kapitel 12

Forskellige bestemmelser

Vejskilte, færdselstavler m.v.

56. Anbringelse af vejnavneskilte, færdselstavler, lyssignaler m.v. belysningslegemer, visse master og barduner, mærker for nivellement og andre former for afmærkning på privat ejendom kunne tidligere kun gennemføres ved en egentlig ekspropriation. § 108 angiver en enklere procedure for disse foranstaltninger, således at de kan gennemføres efter forudgående meddelelse til grundejerne og mod erstatning for skader og ulemper ved anbringelse, tilstedeværelsen eller vedligeholdelsen af foranstaltningerne. Anbringelse på privat ejendom kan kræves, selv om ejendommen ikke grænser direkte til den offentlige vej, men eventuelt er adskilt ved en smal arealstribе fra vejen.

Vejnavne og husnumre

57. De tidligere bestemmelser om vejnavne fandtes i visse vejvedtægter, indført med forbillede i den københavnske gadelov af 1857. I § 109 fastslås nu som almindelig regel, at kommunalbestyrelsen fastsætter offentlige vejes navne, for hovedlandeveje og landeveje efter forhandling med vedkommende vejbestyrelse.

§ 110 tillægger såvel vejbestyrelsen som kommunalbestyrelsen beføjelse til at pålægge grundejerne at opsætte skilte med angivelse af hus- og matrikelnummer. Forpligtelsen omfatter alene bebyggede ejendomme og ejendomme, der er udstykket med bebyggelse for øje. Det er en forudsætning, at de pågældende ejendomme har eller kan få adgang til den pågældende vej.

§ 110, stk. 2, tillægger vejbestyrelsen hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udførelse og anbringelse af skilte med husnumre og matrikelnumre og belysning af husnumre.

Reglerne om vejnavne og husnumre gælder tilsvarende for private fællesveje jfr. lov om private fællesveje, § 63 a.

Hegn mod vej

58. § 111, stk. 1, giver vejbestyrelsen hjemmel til, når vejtekniske eller færdselsmæssige grunde gør det påkrævet, at bestemme, hvorvidt grundene ved en offentlig vej skal hegnes samt om nødvendigt at træffe bestemmelse om hegnenes udformning, således at de nævnte hensyn tilgodeses. De trafikale hensyn, der begrunder opsætning af hegn, vil normalt have overvægt, men f.eks. ønske om fri oversigt kan begrunde et ønske om at undgå hegn. Udgifterne til opsætning og vedligeholdelse af hegn afholdes i disse tilfælde af grundejerne.

§ 111, stk. 2, giver vejbestyrelsen hjemmel til at bestemme, at reglerne om istandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje skal finde anvendelse på visse, ikke indhegnede færdselsarealer, tilhørende en ejendom. Det er alene afgørende, om et sådant areal anvendes til almindelig færdsel.

Når der gennemføres adgangsbegrænsning for en offentlig vej, påhviler det som hovedregel vejbestyrelsen selv at sikre overholdelsen af adgangsbestemmelserne, om nødvendigt ved selv at opsætte og vedligeholde hegn, jfr. § 111, stk. 3. Vejbestyrelsen kan dog kræve, at grundejerne skal opsætte hegn langs en sådan vej, når der sker udstykning af grunde langs vejen, jfr. stk. 3, 2. pkt. Anvendelsen af bestemmelsen må forudsætte, at kravet om hegn stilles som vilkår i forbindelse med en overkørselstilladelse. I øvrigt gælder den almindelige regel i § 111, stk. 1, ved siden af bestemmelsen i stk. 3.

Også reglerne om hegn mod vej finder tilsvarende anvendelse på private fællesveje, jfr. lov om private fællesveje, § 46.

Udpantning - Overtrædelser

Berigtigelse af ulovligt forhold

59. I § 112 gives der vejbestyrelsen eller kommunen hjemmel til at gennemføre udpantning for udgifter og beløb, som er udredet forskudsvis af det offentlige. Bestemmelsen har eksempelvis betydning for udgifter ved de i § 70, stk. 3, § 71, stk. 6, § 104, stk. 3, og § 106, stk. 4, nævnte foranstaltninger.

Bestemmelsen i § 112, stk. 2, fastslår, at betingelser knyttet til tilladelser eller godkendelser i medfør af loven gælder forud for bl.a. panterrettigheder. Bestemmelsen svarer til tilsvarende bestemmelse i naturfredningslov, lov om kommuneplanlægning og byggelov.

60. Efter § 114, stk. 4, yder politiet de i vejloven omhandlede myndigheder bistand efter regler, der fastsættes efter forhandling mellem ministeren for offentlige arbejder og justitsministeren. Det forudsættes, at politiet, indtil sådanne regler er fastsat, yder fornøden bistand i hidtidigt omfang.

Ophævelse af ældre cirkulærer m.v.

61. I forbindelse med dette cirkulære ophæves følgende cirkulærer m.v.: 1. Cirkulære af 22. august 1957 om forretningsgangen ved ekspropriation og taksation i henhold til vejbestyrelsesloven. 2. Cirkulære af 3. marts 1958 om udgifterne ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg. 3. Cirkulære af 22. marts 1961 om ændring i cirkulære om udgifterne ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg. 4. Cirkulære af 23. juli 1962 om udgifter til landinspektørassistance ved vejbestyrelseslovens § 35-udvalg. 5. Cirkulære af 19. juli 1963 om dispensation fra adgangsbestemmelserne i henhold til vejbestyrelseslovens § 35. 6. Cirkulære af 13. december 1972 om lov om offentlige veje. 7. Cirkulære af 2. juli 1974 om ændring af den statslige vejadministration. 8. Cirkulære af 3. oktober 1974 om ændringer i vejlovgivningen. 9. Cirkulære af 20. november 1975 om ændringer i vejlovgivningen.

10. Cirkulæreskrivelse af 1. december 1977 om adgang fra adgangsbegrænset vejstrækning til landbrugsbygninger, der ikke længere finder landbrugsmæssig anvendelse.

11. Cirkulære af 10. august 1978 om ændringer i vejlovgivningen.

12. Cirkulære af 1. oktober 1978 om fordeling af udgifter til vejforanstaltninger i kryds mellem veje under forskellig vejbestyrelse.

Ministeriet for offentlige arbejder, den 6. december 1985

ARNE MELCHIOR

/Leif Larsen

Officielle noter

Ingen